

**РІШЕННЯ
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ**

15 травня 2024 року

м.Київ

Вищий антикорупційний суд колегією суддів у складі
головуючого судді Хамзіна Т.Р., суддів Михайленко В.В., Мойсака С.М.
за участю:

секретаря судового засідання Фінько Ю.В.,

представників Міністерства юстиції України Гайдара М.А., Туліна Р.А.

від відповідача не з'явився,

від третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору:

представників Surgus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD адвокатів Ніколаєнка Ю.А.,

Пеліхоса Є.М.,

третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, Ральфа-Дітера
Монтага-Гіrmеса,

представника Ральфа-Дітера Монтага-Гіrmеса адвоката Богатиря В.В.,

представника ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» Геріги В.В.,

перекладачів Резнікової О.О., Тихонюка В.В.

від ДК «Ростех» не з'явився

від ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація» не з'явився

розглянувши у відкритому судовому засіданні у залі судових засідань адміністративну
справу

за позовом Міністерства юстиції України

до Акціонерного товариства «Ільюшин Фінанс Ко.»

третья особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача
Товариство з обмеженою відповідальністю «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС»,

треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні
відповідача:

Державна корпорація зі сприяння розробці, виробництву та експорту високотехнологічної
промислової продукції «Ростех»,

Публічне акціонерне товариство «Об'єднана авіабудівельна корпорація»,

Surgus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD,

Ральф-Дітер Монтаг-Гіrmес (Montag-Girmes Ralf-Dieter),

про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону
України «Про санкції»,

ВСТАНОВИВ:**1. Зміст позовних вимог та їх обґрунтування**

28 грудня 2023 року до Вищого антикорупційного суду надійшла позовна заява
Міністерства юстиції України до Акціонерного товариства «Ільюшин Фінанс Ко.» (далі АТ
«Ільюшин Фінанс Ко.») з вимогами про:

1) застосування до АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини
першої статті 4 Закону України «Про санкції»;

2) стягнення в дохід держави таких активів:

- судна (літака) АН-148-100Е із заводським (серійним) номером № ,

державним реєстраційним знаком (бортовим номером) ;
- судна (літака) АН-148-100Е із заводським (серійним) номером №
державним реєстраційним знаком (бортовим номером) .

В обґрунтування вимог позивач послався на:

- продовження дії на території України правового режиму воєнного стану;
- застосування до АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» на підставі Рішення Ради національної безпеки і оборони від 07.12.2023 «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» (введене в дію Указом Президента України від 07.12.2023 № 813/2022) санкції у виді блокування активів;

- наявність підстав, передбачених частиною 1 статті 5-1 Закону України «Про санкції». Позивач зазначив, що АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» входить до складу ПАТ «Об'єднана авіабудівельна компанія» та ДК «Ростех», діяльність яких пов'язана також з виробництвом техніки військового призначення.

АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» у період з 2014 по 2022 роки сприяло організації підготовки збройної агресії проти України шляхом постачання літаків та комплектуючих до них на користь силових відомств та структурних підрозділів МО РФ, які брали безпосередню участь в анексії Криму та повномасштабному вторгненні у 2022 році.

Також АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» значною мірою сприяє у продовженні вищим політичним керівництвом РФ триваючої збройної агресії проти України шляхом участі у підтримці програми уряду РФ з розвитку та підтримки авіаційної галузі після повномасштабного вторгнення в умовах запровадження санкцій, а саме: сприяє відновленню літної придатності літаків, що перебували у використанні, модернізації літаків;

- існування обставин, які свідчать про те, що відповідач може вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження щодо літаків АН-148-100Е, які є предметом спору. Позивач зазначає, що договір купівлі-продажу літаків із Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD укладено лише з метою обходу санкційних обмежень РНБО. Про фіктивність угод купівлі-продажу, згідно з доводами позивача, свідчать такі обставини: умови передачі літаків обговорювалися переважно між АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» та ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС», Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD сприймалося лише як посередник; договори купівлі-продажу містили умови, які дозволяли контролювати літаки після їх продажу, а також не проводити реєстрацію переходу права власності; порядок розрахунків вказував на те, що АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» продовжувало здійснювати фактичний контроль за літаками; керівник Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD Ральф-Дітер Монтаг-Гіркес тісно співпрацював із російськими фінансовими установами, у тому числі АТ «Ільюшин Фінанс Ко.», представляв їх інтереси.

2. Клопотання учасників справи та процесуальні дії у справі

Згідно з протоколом автоматизованого розподілу судової справи між суддями від 28.12.2023 для розгляду адміністративної справи визначено колегію суддів Вищого антикорупційного суду у складі головуєчого судді Хамзіна Т.Р., суддів Михайленко В.В., Мойсака С.М. (т. 5, а.с. 1-2).

Ухвалою Вищого антикорупційного суду від 02.01.2024 відкрито провадження у справі за правилами спрощеного позовного провадження (т. 5, а.с. 3-5).

Цією ж ухвалою до участі у справі залучено третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору: на стороні позивача - ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС», на стороні відповідача - Державну корпорацію зі сприяння розробці, виробництву та експорту високотехнологічної промислової продукції «Ростех», Публічне акціонерне товариство «Об'єднана авіабудівельна корпорація», Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, Ральфа-Дітера Монтага-Гіркеса (Montag-Girmes-Ralf-Dieter).

У судовому засіданні 12.02.2024 (т. 8, а.с. 85-90) розглянуто клопотання представника Ральфа-Дітера Монтага-Гіркеса адвоката Богатиря В.В. про виклик свідків (т. 8, а.с. 6-10),

залучення перекладача та здійснення перекладу процесуальних документів (т. 8, а.с. 11- 13);

про залучення третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору (т. 8, а.с. 14-16, 17-20).

За наслідками розгляду цих клопотань суд без виходу до нарадчої кімнати постановив ухвали, якими:

- задовольнив клопотання представника третьої особи про виклик в якості свідка Мельниченка М.М. (директора ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАНС» на час укладення договорів лізингу. Відмовив в частині виклику в якості свідків Арахамії Д.Г., Мельничука Т.П., Мотовиловця А.В., Мошенець О.В., Маркарової О.С., Волинця Д.М.;

- відмовив у залученні як третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, Державної авіаційної служби України, ДП «Антонов», ПАТ «Мотор Січ»;

- відмовив у залученні перекладача.

Ухвалою від 15.02.2024 (т. 8, а.с. 210) задоволено клопотання представника Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса адвоката Богатиря В.В. До участі у справі допущено перекладача Резнікову О.О. для здійснення перекладу з української на німецьку мову для Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса.

У судовому засіданні 21.02.2024 (т. 9, а.с. 5-14):

- ухвалою, постановленою без виходу до нарадчої кімнати, відмовлено у задоволенні клопотання представника Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса адвоката Богатиря В.В. про постановлення окремої ухвали на дії представників Міністерства юстиції України та звернення до Уповноваженого із захисту державної мови та клопотання про залучення спеціаліста для огляду доказів іноземною мовою за їх місцезнаходженням в мережі Інтернет та забезпечення їх перекладу (т. 8, а.с. 246-248);

- постановлено ухвалу про відмову у задоволенні клопотання про закриття провадження у справі (т. 8, а.с. 249-250, т. 9, а.с. 15-16);

- ухвалою, постановленою без виходу до нарадчої кімнати, відмовлено у задоволенні клопотання представника позивача Гайдара М.А. про застосування заходів процесуального примусу до адвоката Богатиря В.В. (т. 9, а.с. 1-3).

У судовому засіданні 11.03.2024 (т. 9, а.с. 68-80) ухвалою, постановленою без виходу до нарадчої кімнати, відмовлено у задоволенні клопотання представника Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса адвоката Богатиря В.В. про витребування у Ради національної безпеки і оборони України, Служби безпеки України інформації та документів щодо підстав накладення санкцій (т. 9, а.с. 49-55).

Ухвалою від 07.05.2024 (т. 10, а.с. 7) задоволено клопотання представника Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса адвоката Богатиря В.В. До участі у справі допущено перекладача Тихонюка В.В. для здійснення перекладу з української на німецьку мову для Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса.

У судових засіданнях 27.03.2024, 08.04.2024 в якості свідка допитано представника третьої особи ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» Герігу В.В. (т. 9, а.с. 128-133, 159-167).

У судових засіданнях 10.04.2024, 07.05.2024, 09.05.2024 допитано в якості свідка Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса (т. 9, а.с. 180-188, т. 10, а.с. 6-16, 43-55).

За наслідками допиту Геріги В.В. та Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса, а також беручи до уваги відомості щодо стану здоров'я Мельниченка М.М., які унеможливають його прибуття у судові засідання, суд дійшов висновку щодо недоцільності його допиту.

Протягом судового розгляду учасниками справи в обґрунтування вимог та заперечень за позовною заявою надано:

позивачем – додаткові пояснення стосовно фіктивності договорів купівлі-продажу літаків АН-148-100Е (т. 7, а.с. 52-59, 224-227); додаткові пояснення та докази стосовно взаємовідносин Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса із АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» (т. 7, а.с. 78-126); додаткові докази на підтвердження доводів, наведених у позовній заяві (т. 8, а.с. 28-84, 105-106, 121-137, 141-206);

третьою особою Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD – письмові пояснення щодо позову із доказами в обґрунтування, наведених у них аргументів (т. 6, а.с. 1-227, т. 7, а.с. 1-50), додаткові пояснення на аргументи позивача щодо фіктивності договорів купівлі-продажу та характеру взаємовідносин Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD та АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» (т. 7, а.с. 153-157); додаткові докази на спростування позиції позивача (т. 8, а.с. 1-4, 119-); додаткові пояснення щодо обставин укладення договорів купівлі-продажу та проведення розрахунків (т. 8, а.с. 21-27);

третьою особою ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» - пояснення щодо суті позову (т. 7, а.с. 162-169).

Інші учасники справи заяв по суті справи не подали.

3. Позиції учасників справи

Представники позивача Гайдар М.А., Тулін Р.А. підтримали позовні вимоги з підстав, наведених у позовній заяві та поясненнях із додатковим обґрунтуванням позовних вимог. Позовну заяву просили задовольнити у повному обсязі.

Представник третьої особи ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» Геріга В.В. підтримав позовні вимоги Міністерства юстиції України. Надав пояснення про те, що АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» є фактичним власником літаків, що є предметом спору у цій справі, та вчиняє дії по розпорядженню цим майном. Позиція представника третьої особи серед іншого обґрунтована такими твердженнями:

1) перемовини щодо укладення договорів оренди літаків проводилися та домовленості були досягнуті безпосередньо із керівництвом АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». Компанія Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD виконувала лише роль формального власника для реалізації угод із передачі літаків в оренду. Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD була залучена до перемовин лише як посередник;

2) лізингові платежі мали перераховуватися на рахунок Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, відкритий у російському банку - Interstate Bank;

3) адвокатка Котлярова О.В., яка представляла інтереси керівника Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса у Арбітражному суді акредитована у російській федерації;

4) листи від імені Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, що надсилалися на електронну пошту ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС», створювалися на комп'ютері Олександра Рубцова, колишнього керівника АТ «Ільюшин Фінанс Ко.»;

5) літаки, що постачалися Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD на Кубу, за цим же принципом були профінансовані АТ «Ільюшин Фінанс Ко.»;

6) відсутні будь-які докази розрахунку Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD із АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» за придбані літаки. Порядок розрахунку, визначений у договорах, вказує на те, що фактичним власником залишилося АТ «Ільюшин Фінанс Ко.».

Третя особа Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес, його представник адвокат Богатир В.В., представники третьої особи Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD адвокати Ніколаєнко Ю.А. та Пеліхос Є.М. просили відмовити у задоволенні позову. Твердження позивача про те, що АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» наділений правом розпорядження літаками, що є предметом спору у цій справі, а також, що керівник Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес пов'язаний із фінансовими установами рф, зокрема АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» та діє в їх інтересах, вважають безпідставними та необґрунтованими. Вважають, що більшість доводів, на які посилається позивач, ґрунтуються на неправдивих показаннях Геріги В.В., який на фоні спорів, що виникли у зв'язку із невиконанням ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» умов договорів оренди, зацікавлений у заподіянні шкоди Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD та конфіскації літаків.

Представники третьої особи Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD в обґрунтування своєї

позиції щодо безпідставності та необґрунтованості позовної заяви зазначили таке:

1) компанія Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD є самостійним суб'єктом інвестиційної та господарської діяльності. Про незалежність компанії від резидентів рф серед іншого вказують:

- структура власності групи компаній IALH, до складу якої входить Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD. Представники зазначили, що жодна із компаній, до складу яких входить Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, не пов'язана із резидентами рф і відомостей на підтвердження цієї обставини позивач не надав;

- характер діяльності Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD. Товариство є самостійним суб'єктом у взаємовідносинах із українськими підприємствами такими як ДП «Антонов», АТ «Мотор Січ», підтримує їх діяльність, зокрема у сертифікації повітряних суден (вертольотів), продажах та маркетингу літаків сімейства АН-148/158 ДП «Антонов», захистило інтереси ДП «Антонов» та АТ «Мотор Січ» у іноземному суді. У 2022 році уклало угоду із українською авіакомпанією ПрАТ «Авіакомпанія Константа» на обслуговування літаків АН-148/158;

2) до квітня 2021 року договори оренди мали бути укладені безпосередньо між АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» та ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС». Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, отримавши від АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» пропозицію придбати літаки, фактично погодилася придбати «угоду з передачі літаків АН-148 в оренду», що мала бути укладена між АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» та ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС». Лише у такий спосіб компанія Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD могла стягнути із АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» заборгованість, що існувала у цього товариства перед компанією SAAL, що входила до складу IALH;

3) після укладення договорів оренди та передачі літаків ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» все листування щодо виконання договорів, реструктуризації боргів, що утворилися у ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» внаслідок невиконання умов договорів, велось із Ральфом-Дітером Монтагом-Гіркесом та співробітниками Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, що є переконливим доказом того, що саме Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD був реальним власником літаків. Інформування керівника АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» щодо умов реструктуризації боргу є виключно ініціативою представника ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» Герігі В.В., Ральф-Дітер Монтаг-Гіркес постійно наголошував Герізі В.В. про необхідність ведення перемовин виключно із Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD;

4) АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» публічно оголосило про те, що літаки з 2021 року їм не належать;

5) за умовами договорів купівлі-продажу право власності на блоки, які передавалися в несправному стані переходило до Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD разом із повітряними суднами, що спростовує твердження позивача, що блоки передавалися в оренду Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, а не у власність, і таким чином АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» мало можливість контролювати літаки. Після цього Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD придбало справні блоки та передало їх разом із повітряними суднами. В свою чергу ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» зобов'язалось відремонтувати несправні блоки та повернути Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD придбані ними справні блоки;

6) після укладення договорів купівлі-продажу Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD зареєструвало право власності на літаки, як це передбачено вимогами законодавства рф. Після державної реєстрації права власності літаки були виключені з Державного реєстру цивільних повітряних суден рф. До Державного реєстру цивільних повітряних суден України внесено відомості про Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD як про власника літаків, що свідчить про те, що авіаційна влада України офіційно визнала перехід до Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD права власності на літаки;

7) у договорах купівлі-продажу сторонами визначено, що встановлений порядок розрахунку (помісячна оплата) не тягне за собою право застави у АТ «Ільюшин Фінанс Ко.», що спростовує твердження про перебування літаків у заставі АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». Наявність у договорах оренди застереження щодо застави Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD

обумовлено тим, що на момент укладення договорів Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD ще не було власником повітряних суден;

8) на момент видачі страхових сертифікатів Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD ще не зареєструвало право власності на літаки. Це пояснює, що власником у них зазначено АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». Крім того, це обумовлено також тим, що саме АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» забезпечувало вивезення літаків з території рф;

9) рахунок, на який зараховувалися банківські платежі, відкрито у Interstate Bank. Цей банк є міжнародною фінансовою установою, створеною 10 державами-членами СНД, зокрема й Україною, що спростовує твердження, що ця банківська установа є російською. До цього банку не застосовано санкції ні Україною, ні будь-якою іншою державою чи організацією;

10) адміністративний суд при розгляді позову про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», не уповноважений визнавати правочини недійсними з підстав фіктивності. Враховуючи умови договорів купівлі-продажу, питання дійсності та виконання договору регулюється матеріальним правом російської федерації, а тому посилання позивача на положення ЦК України у контексті дійсності договорів купівлі-продажу є безпідставними;

11) керівник Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD Ральф-Дітер Монтаг-Гіrmес не був головою ради директорів групи «Ільюшин Фінанс Ко.» У статті від 22.03.2005, на яку посилається позивач, йдеться про те, що компанія ARQ, яку очолював Ральф-Дітер Монтаг-Гіrmес, була організатором вексельної позики, що відповідає характеру діяльності компанії – надання консультаційних послуг. Те, що очолювані Ральфом-Дітером Монтагом-Гіrmесом компанії свого часу надавали незалежні консультаційні послуги російським підприємствам, не дає підстави для висновку, що він є пов'язаною із такими підприємствами особою;

12) вжиття заходів по вивезенню літаків за межі України обумовлене необхідністю їх технічного обслуговування та передачі для користування іншій українській авіакомпанії ПрАТ «Авіакомпанія Константа», а не передачею АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». Крім того, з огляду на застосовані до АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» санкції, Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD не може перераховувати грошові кошти на їх рахунки та передати літаки;

13) зміни до Закону України «Про санкції», якими передбачено новий вид санкції – стягнення активів в дохід держави, набрали чинності 24.05.2022. Враховуючи положення щодо зворотної дії закону в часі, ця санкція може бути застосована лише за дії, вчинені після 24.05.2022. Водночас обставини, якими позивач обґрунтовує необхідність застосування санкції, мали місце до 24.05.2022. Тому застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», порушуватиме вимоги статті 58 Конституції України та статті 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод;

14) застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції» в порядку адміністративного судочинства порушує право особи на ефективний спосіб захисту;

15) положення пункту 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції» регулюють цивільні відносини інакше, ніж ЦК України, а саме запроваджує конфіскацію як вид спеціального обмежувального заходу відповідно до Закону України «Про санкції», а не як санкцію за вчинення правопорушення. За відсутності змін до ЦК України це свідчить про порушення частини 2 статті 6 та частини 2 статті 19 Конституції України, оскільки при прийнятті Закону, яким Закон України «Про санкції» доповнено оспорюваним приписом, Верховна Рада України діяла не у спосіб, передбачений Законом.

Допитаний як свідок Ральф-Дітер Монтаг-Гіrmес пояснив, що 15.04.2021 отримав від АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» лист з пропозицією придбати літаки АН-148. Пропозиція про придбання літаків вже містила проект лізингового договору від 09.04.2021 між Ільюшин Фінанс Ко. (Люксембург) та ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС». Йому відомо, що переддоговірна робота по укладенню лізингових договорів з ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» тривала протягом грудня 2020-квітня 2021 року. Туркін С.С. самостійно вів переговори з ТОВ «АК

«ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС».

Крім Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» проводило перемовини щодо продажу літаків ще з трьома компаніями, а саме: ірландською компанією, яка є дочірнім підприємством російської компанії, іншою кіпрською компанією та литовською.

Перша зустріч з представниками ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» відбулася 17.05.2021 у режимі відеоконференції. АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» представило Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD як нових можливих власників літаків. На зустрічі був присутній лише Геріга В.В. З керівником ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» Мельніченком В.В. він познайомився вже під час підписання лізингових договорів.

Оцінивши ризики та можливості, він прийняв пропозицію АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». Після чого адвокати розпочали підготовку договорів.

Проект лізингового договору від 09.04.2021 містив ряд недоліків, тому його довелося суттєво доопрацювати. Перед підписанням лізингових договорів Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD спільно із ДП «Антонов» та Державною авіаційною службою України обговорили можливість доставки літаків в Україну. Тільки після цього із ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» підписано лізингові договори.

Щодо обставин укладення договорів купівлі-продажу Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес пояснив, що АТ «Ільюшин Фінанс Ко.», зокрема Туркін С.С. були зацікавлені у продажу літаків, оскільки мали значну заборгованість, у тому числі по виплаті заробітних плат. АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» мали також заборгованість і перед належними йому компаніями.

Протягом 2021 року Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD придбало у АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» три літаки. З цих трьох літаків два передано у оренду ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС», а третій літак мав бути переданий Мотор-Січ Ейрлайнс, але у зв'язку із повномасштабним вторгненням проект по передачі цього літака не вдалося реалізувати. Цей літак перебуває у місті Воронеж та зареєстрований за АТ «Ільюшин Фінанс Ко.».

За умовами договорів купівлі-продажу літаки АН-148 для ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» мали бути передані у Кишиневі. По прибуттю до Кишинева первинні реєстраційні знаки були зафарбовані і фактично літаки перейшли у власність Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD.

13.09.2021 державна авіаційна служба російської федерації зняла літаки з обліку. 17.09.2021 документи про зняття з реєстрації передано ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» для здійснення реєстрації в Україні, оскільки саме ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» відповідало за ввезення і реєстрацію літаків на територію України. Також співробітник Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD передав ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» Bill of sale – безвідзивну односторонню заяву продавця, що підтверджує перехід права власності.

Документи про право власності були предметом перевірки на усіх етапах передачі літаків. Після перевірки документів інспектором Державної авіаційної служби України та видачі цією установою дозволу, літаки доставлено на територію України. У Києві працівники Державної авіаційної служби України повторно перевірили документи, у тому числі щодо власності. Після цього ДАС України надала ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» дозвіл на здійснення польотів.

Переміщення літаків на територію України забезпечувалося пілотами Державного авіаційного підприємства «Україна», яке обслуговує літаки Президента України. Послуги із обслуговування літаків, що є предметом цього спору у подальшому забезпечувалося виключно державними підприємствами, оскільки ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» не мало капітанів та не мало можливостей здійснювати обслуговування літаків.

Пілоти повинні були володіти інформацією щодо власника літаків, оскільки така інформація наявна на борту кожного літака.

Стосовно вартості та порядку розрахунку за придбані літаки Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес зазначив, що Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD за досягнутими умовами спочатку здійснили авансовий платіж. До 24.02.2022 вартість літаків була оплачена на 70-90 %. Але у зв'язку із повномасштабним вторгненням та запровадженням санкцій Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD припинило здійснення платежів. Озвучувати вартість літаків, суму авансового платежу та

здійснених платежів Ральф-Дітер Монтаг-Гіrmес відмовився, посилаючись на комерційну таємницю.

Оплата здійснювалася шляхом банківських переказів. Крім того, частково вартість літаків здійснювалася шляхом погашення заборгованості АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» перед належними йому компаніями.

З приводу історії співпраці із АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» Ральф-Дітер Монтаг-Гіrmес пояснив, що з Туркіним С.С. він знайомий з 2010 року. Група компаній до складу якої входить Surgus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD співпрацювало із АТ «Ільюшин Фінанс Ко.», зокрема у питаннях поставки літаків, запчастин, надання консультаційних послуг. У 2017-2018 рр. вони також кредитували АТ «Ільюшин Фінанс Ко.».

Проте після 24.02.2022 припинена співпраця із АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». На теперішній час чинними є лише два договори, що були укладені із АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». За деякими зобов'язаннями проведено взаєморозрахунок у межах спільної рамкової угоди. За іншою частиною зобов'язань здійснено уступку права вимоги.

Щодо діяльності Surgus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD Ральф-Дітер Монтаг-Гіrmес пояснив, що ця компанія була заснована з метою закупівлі та лізингу літаків до проекту з «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАНС». Але на той час, проект під який створювалася компанія не вдалося реалізувати. Тому до 2021 року Surgus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD не провадило жодної діяльності. Компанія Surgus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD не має жодного працівника. Усі співробітники працюють у основній компанії – ІАЛН. Серед їх співробітників відсутні громадяни російської федерації.

Щодо обставин виконання ліцензійних договорів зазначив, що ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАНС» від самого початку не було належним чином готове до реалізації проекту. Після укладення договорів не виконували їх умови, зокрема щодо інформування про фінансовий стан. Згодом він дізнався про обсяги заборгованості ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАНС» за іншими зобов'язаннями, про скасування рейсів. Чому Геріга В.В. обговорював із Туркіним С.С. умови реструктуризації боргу, йому невідомо. Такі дії Геріга В.В. вчиняв навмисно з метою здійснення впливу на умови виконання угоди.

Ральф-Дітер Монтаг-Гіrmес наголосив, що тривалий час належні йому підприємства співпрацювали та продовжують співпрацювати із українськими підприємствами у авіаційній галузі, у тому числі з ДП «Антонов» та «Мотор Січ», зокрема з питань сертифікації повітряних суден (вертольотів). Спільними зусиллями організовано програми із навчання інженерів ДП «Антонов», заміни російських деталей у літаках на українські. У цю програму група компаній, якими він керує, вкладала близько 400 000 Євро.

Літаки, що є предметом спору у цій справі, він пропонував передати Укроборонпрому. Згідно з досягнутими домовленостями вони мали бути передані українському підприємству «Константа». Міністерство інфраструктури могло володіти цими літаками. У іншому випадку літаки мали бути передані ООН.

Представник відповідача АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» та представники третіх осіб - Державної корпорації зі сприяння розробці, виробництву та експорту високотехнологічної промислової продукції «Ростех» та Публічного акціонерного товариства «Об'єднана авіабудівельна корпорація» у судові засідання не з'явилися, відзив та пояснення не надіслали. Про дату та час розгляду справи повідомлялися у спосіб, передбачений статтею 268 КАС України, а саме шляхом:

1) опублікування 04.01.2024 на веб-сторінці Вищого антикорупційного суду на веб-порталі «Судова влада України» ухвали про відкриття провадження у справі від 02.01.2024 (https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/administrative/rulings/991_11220_23_02-01-2024.pdf). В ухвалі серед іншого відповідачу роз'яснено право подати відзив на позовну заяву, а третім особам – пояснення щодо суті позовної заяви, роз'яснено наслідки неприбуття в судові засідання, повідомлено про можливість одержання інформації по справі на офіційному веб-порталі «Судова влада України (т. 5, а.с. 21);

5

2) опублікування на веб-сторінці Вишого антикорупційного суду на веб-порталі «Судова влада України» повісток про виклик в судові засідання, призначені на:

- 17.01.2024 (т. 5, а.с. 22)
(https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/summons/991_11220_23_02-01-2024.pdf);
- 24.01.2024 та 25.01.2024 (т. 7, а.с. 145-146)
(https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/summons/991_11220_23_17-01-2024.pdf);
- 12.02.2024 та 15.02.2024 (т. 7, а.с. 219)
(https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/summons/991_11220_23_26-01-2024.pdf);
- 21.02.2024 та 29.02.2024 (т. 8, а.с. 245)
(https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/summons/991_11220_23_15-02-2024.pdf);
- 11.03.2024 (т. 9, а.с. 47)
(https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/summons/991_11220_23_29-02-2024.pdf);
- 18.03.2024, 26.03.2024, 27.03.2024, 10.04.2024 (т. 9, а.с. 94)
(https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/summons/991_11220_23_12-03-2024.pdf);
- 08.04.2024 (т. 9, а.с. 157)
(https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/summons/991_11220_23_28-03-2024.pdf);
- 18.04.2024, 07.05.2024 (т. 9, а.с. 206)
(https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/summons/991_11220_23_10-04-2024.pdf);
- 09.05.2024 (т. 10, а.с. 35)
(https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/summons/991_11220_23_08-05-2024.pdf);
- 15.05.2024 (т. 10, а.с. 77)
(https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/summons/991_11220_23_09-05-2024.pdf);

3) надсилання ухвали про відкриття провадження у справі та повідомлень про дату та час судового засідання на відомі електронні адреси учасників справи, а саме ifc@ifc-leasing.com, info@rostec.ru, ir@uacrussia.ru:

- на 17.01.2024 (т. 5, а.с. 32-34);
- на 24.01.2024 та 25.01.2024 (т. 7, а.с. 141-143);
- на 12.02.2024 та 15.02.2024 (т. 7, а.с. 221-223);
- на 21.02.2024 та 29.02.2024 (т. 8, а.с. 242-243а).
- на 11.03.2024 (т. 9, а.с. 43-46);
- на 18.03.2024, 26.03.2024, 27.03.2024, 10.04.2024 (т. 9, а.с. 90-93);
- на 08.04.2024 (т. 9, а.с. 153-156);
- на 18.04.2024, 07.05.2024 (т. 9, а.с. 202-205);
- на 09.05.2024 (т. 10, а.с. 31-34);
- на 15.05.2024 (т. 10, а.с. 69-72).

На ці ж електронні адреси позивач надіслав позовну заяву з додатками (т. 4, а.с. 214-215, 216-217).

Згідно з частиною другою статті 268 КАС України учасник справи вважається повідомленим належним чином про дату, час та місце розгляду справи з моменту направлення повідомлення працівником суду та (або) з моменту оприлюднення судом на веб-порталі судової влади України відповідної ухвали про відкриття провадження у справі, дату, час та місце судового розгляду.

Суд вжив вичерпні заходи для повідомлення відповідача АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» та третіх осіб – Державної корпорації зі сприяння розробці, виробництву та експорту високотехнологічної промислової продукції «Ростех» та Публічного акціонерного товариства «Об'єднана авіабудівельна корпорація» про дату, час та місце розгляду справи. Наведене у сукупності дає підстави для висновку про належне повідомлення відповідача та третіх осіб про дату та час судового засідання.

Згідно з абзацом другим частини п'ятої статті 283 КАС України неявка в судове засідання учасників справи та/чи їх представників не перешкоджає розгляду позовної заяви по суті та не може бути підставою для зупинення строків її розгляду, відкладення засідання на інший час чи дату або оголошення перерви в судовому засіданні.

Тому суд дійшов висновку про можливість розгляду справи без участі відповідача та третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, на стороні відповідача - Державної корпорації зі сприяння розробці, виробництву та експорту високотехнологічної промислової продукції «Ростех» та Публічного акціонерного товариства «Об'єднана авіабудівельна корпорація».

4. Щодо строків розгляду справи

Згідно з частиною четвертою статті 283-1 КАС України справа про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», вирішується протягом 30 днів з дня надходження позовної заяви до суду.

Днем подання позовної заяви є день її надходження до відповідного суду (частина п'ята статті 270 КАС України).

Згідно із штампом вхідної кореспонденції суду (т. 1, а.с. 2) позовна заява Міністерства юстиції України до АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» надійшла до Вищого антикорупційного суду 28.12.2023.

З урахуванням вимог частини четвертої статті 283-1 та частини п'ятої статті 270 КАС України справа мала бути розглянута до 27.01.2024.

Справу розглянуто у судових засіданнях 17.01.2024, 24.01.2024, 25.01.2024, 12.02.2024, 15.02.2024, 21.02.2024, 29.02.2024, 11.03.2024, 18.03.2024, 26.03.2024, 27.03.2024, 08.04.2024, 10.04.2024, 07.05.2024, 09.05.2024, 15.05.2024 поза межами строку, визначеного частиною четвертою статті 283-1 КАС України.

У цьому контексті суд зазначає про таке.

Згідно із статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку.

З урахуванням практики Європейського суду з прав людини критеріями розумних строків є: правова та фактична складність справи; поведінка заявника, а також інших осіб, які беруть участь у справі, інших учасників процесу; поведінка органів державної влади (насамперед суду); характер процесу та його значення для заявника (справи «Федіна проти України» від 02.09.2010, «Смірнова проти України» від 08.01.2005, «Матіка проти Румунії» від 02.11.2006, «Літоселітіс проти Греції» від 05.02.2004 та інші).

З аналізу практики ЄСПЛ щодо тлумачення положення «розумний строк» вбачається, що строк який можна визначити розумним не може бути однаковим для всіх справ і було би неприродно встановлювати один строк у конкретному цифровому виразі для усіх випадків. Таким чином у кожній справі виникає проблема оцінки розумності строку яка залежить від певних критеріїв, вироблених практикою ЄСПЛ: складність справи, поведінка заявника, поведінка державних органів, значущість питання для заявника.

Розумним, зокрема, вважається строк, що є об'єктивно необхідним для виконання процесуальних дій, прийняття процесуальних рішень та розгляду і вирішення справи з метою забезпечення своєчасного (без невиправданих зволікань) судового захисту.

За змістом статті 119 КАС України суд має встановлювати розумні строки для вчинення процесуальних дій. Строк є розумним, якщо він передбачає час, достатній, з урахуванням обставин справи, для вчинення процесуальної дії, та відповідає завданню адміністративного

судочинства.

Під час розгляду означеної адміністративної справи суд зі свого боку не допустив несвоєчасне призначення справи до розгляду, безпідставне відкладення розгляду справи чи оголошення перерви в судовому засіданні, призначення невиправдано тривалих перерв під час розгляду справи.

Водночас відступ від строків розгляду цієї адміністративної справи, що визначений частиною четвертою статті 283-1 КАС України, обумовлений об'єктивними факторами, які пов'язані із:

- значною кількістю учасників справи (загальна кількість учасників справи 7 осіб, які перебувають як на території України, так і за кордоном (рф, Республіка Кіпр, Німеччина), необхідністю вжиття заходів щодо повідомлення цих учасників про дату, час та місце розгляду справи та надання часу для підготовки пояснень та заперечень щодо позовних вимог;

- складністю справи, що пов'язано із необхідністю встановлення ряду фактичних обставин, які є досить об'ємними у інформативному аспекті та які мають суттєве значення для прийняття рішення у цій справі;

- кількістю матеріалів, які мав дослідити суд. Так, справа надійшла до суду у 4-х томах. Протягом розгляду справи учасники справи долучили додаткові документи в обґрунтування своїх вимог та заперечень. З огляду на це, на момент ухвалення рішення обсяг матеріалів справи склав 10 томів;

- обмеженістю робочого часу та наявністю на розгляді колегії суддів інших судових справ;

- допуском до участі у справі перекладачів з української мови на німецьку. Участь перекладачів у справі відобразилась на швидкості дослідження доказів;

- необхідністю здійснення перекладу з української мови на німецьку та навпаки під час розгляду справи, оскільки Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес не володіє українською мовою, що значно уповільнило розгляд цієї справи;

- тривалим допитом у якості свідків Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса та Герігі В.В.;

- значенням питання, порушеного у позові, як для позивача, так і для інших учасників справи.

З огляду на вищевикладені умови суд вважає, що у законодавчо визначений тридцятиденний строк неможливо було б забезпечити дотримання, зокрема, такого аспекту права на справедливий суд, як змагальність (можливість знати і коментувати всі докази, подані для впливу на рішення суду, мати достатній час для ознайомлення з доказами, можливість надавати докази).

5. Оцінка та мотиви суду

Заслухавши доводи представників позивача, третьої особи Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса, представника третьої особи ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» та Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, з'ясувавши усі фактичні обставини справи, оцінивши надані докази, що мають юридичне значення для вирішення позовної заяви, суд дійшов таких висновків.

5.1. Правове регулювання правовідносин

Санкціями є спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи, які застосовуються з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидії терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави. Таке визначення виходить з положень статті 1 Закону України «Про санкції».

Згідно з частиною другою статті 1 Закону України «Про санкції» санкції можуть застосовуватися з боку України по відношенню до іноземної держави, іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність.

Перелік санкцій визначений у статті 4 Закону України «Про санкції». Одним із видів

санкцій є стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними (пункт 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції»). Цей вид санкцій впроваджено змінами до Закону України «Про санкції», що внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» від 12.05.2022 № 2257-ІХ, який набрав чинності 24.05.2022.

Згідно з частиною першою статті 5-1 Закону України «Про санкції» санкція, передбачена пунктом 1-1 частини першої статті 4 цього Закону, має винятковий характер та може бути застосована лише щодо фізичних та юридичних осіб, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України (в тому числі шляхом збройної агресії чи терористичної діяльності) або значною мірою сприяли (в тому числі шляхом фінансування) вчиненню таких дій іншими особами, у тому числі до резидентів у розумінні Закону України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів».

Згідно з абзацами другим, четвертим частини першої статті 5, частиною третьою статті 6 Закону України «Про санкції» ця санкція може бути застосована:

- у період правового режиму воєнного стану чи після його припинення або скасування (якщо позовну заяву про застосування цієї санкції подано в період дії правового режиму воєнного стану);

- лише щодо осіб, на яких накладено санкцію у виді блокування активів за рішеннями Ради національної безпеки і оборони України, прийнятими після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб»;

- за умови наявності підстав, перелік яких визначений підпунктами 1, 2 абзацу четвертого частини першої статті 5-1 Закону України «Про санкції», а саме: 1) завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України, 2) суттєве сприяння вчиненню дій або ухваленню рішень на шкоду національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України (сприяння збройній агресії проти України, окупації/анексії території, яка входить до складу України, фінансування або матеріально-технічне забезпечення діяльності держави-агресора, пов'язаної зі збройною агресією, інформаційного сприяння вчиненню дій або ухваленню рішень щодо збройної агресії проти України).

5.2. Умови застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції»

Враховуючи наведені вище норми, при розгляді цієї справи суду належить встановити, що:

- позивач звернувся до суду з позовною заявою в період дії правового режиму воєнного стану (абзац другий частини першої статті 5-1 та абзац перший частини третьою статті 6 Закону України «Про санкції»);

- на відповідача накладено санкцію у виді блокування активів за рішенням Ради національної безпеки та оборони України, прийнятим після набрання чинності Законом України № 2257-ІХ (абзац другий частини першої статті 5-1 та абзац другий частини третьою статті 6 Закону України «Про санкції»);

- наявні підстави для застосування санкції, передбачені абзацом четвертим частини першої статті 5-1 Закону України «Про санкції».

5.2.1. Щодо правового режиму воєнного стану

24 лютого 2022 року у зв'язку із військовою агресією російської федерації проти України Указом Президента України № 64/2022 в Україні введено воєнний стан із 05:30 24 лютого 2022 року строком на 30 діб. Цей Указ затверджено Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ (т. 1 а.с. 43-45).

Згідно з пунктом 3 Указу у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41 – 44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Правовий режим воєнного стану неодноразово продовжувався. На день звернення позивача із позовом про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», строк дії воєнного стану продовжено Указом Президента України 734/2023 від 06.11.2023, затвердженим Законом України від 08.11.2023 № 3429-ІХ, з 05 години 30 хвилин 16 листопада 2023 року строком на 90 діб (т. 1, а.с.46).

Отже, позовну заяву подано в період дії правового режиму воєнного стану.

5.2.2. Щодо накладення санкції у виді блокування активів

Судом встановлено, що Рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 07.12.2023 «Про застосування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), введеним в дію Указом Президента України від 07.12.2023 № 813/2023, до АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» на 5 років застосована, у тому числі, санкція у виді блокування активів, яка полягає у тимчасовому позбавленні права користуватися, розпоряджатися активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними (т. 1, а.с. 88, 86-92).

Застосування санкції у виді блокування активів передбачено пунктом 1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції».

Згідно з частиною третьою статті 5 Закону України «Про санкції» рішення щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій щодо окремих іноземних юридичних осіб, юридичних осіб, які знаходяться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність (персональні санкції), передбачених пунктами 1, 2-21, 23-25 частини першої статті 4 цього Закону, приймається Радою національної безпеки та оборони України та вводиться в дію указом Президента України. Відповідне рішення набирає чинності з моменту видання указу Президента України і є обов'язковим до виконання.

Наведене також узгоджується і з положеннями статті 10 Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України», згідно з якою прийняті РНБО рішення вводяться в дію указами Президента України. Рішення Ради національної безпеки і оборони України, введені в дію указами Президента України, є обов'язковими до виконання органами виконавчої влади.

Таким чином, санкція у виді блокування активів застосована належними суб'єктами.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» № 2257-ІХ набрав чинності 24.05.2022.

Отже, санкцію у виді блокування активів накладено на АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» після набрання чинності Законом України № 2257-ІХ.

Рішення РНБО від 07.12.2023 та Указ Президента України від 07.12.2023 № 813/2023 є чинними, матеріали справи не містять відомостей щодо їх скасування.

5.2.3. Щодо можливості застосування положень Закону України «Про санкції» до правовідносин, які склалися між сторонами

Частина подій, якими позивач обґрунтовує позовні вимоги, мали місце до 24.05.2022.

У зв'язку із чим представник третьої особи Surgus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD висловив заперечення щодо можливості застосування до правовідносин положень Закону України «Про

санкції» з урахуванням змін, внесених Законом України № 2257-IX.

З цього приводу суд зазначає таке.

У статтях 1, 5-1 Закону України «Про санкції» законодавець визначив санкцію у вигляді стягнення активів в дохід держави як винятковий обмежувальний захід, що може бути застосований до фізичних та юридичних осіб, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України, або значною мірою сприяли (в тому числі шляхом фінансування) вчиненню таких дій іншими особами. Загальною метою застосування санкцій є захист національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидія терористичній діяльності, а також запобігання порушенню прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави, а також їх відновлення.

Водночас запровадження такого виняткового заходу як стягнення активів в дохід держави відбулось лише 24.05.2022, вже після повномасштабного вторгнення рф на всю територію України, хоча збройна агресія, зокрема шляхом окупації росією окремих територій України, розпочалась ще 19.02.2014. Цей факт зафіксований у частині другій статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

З урахуванням вимог статей 2, 42, 51 Статуту ООН, статті 53 Віденської конвенції про право міжнародних договорів норма міжнародного права щодо заборони застосування збройних сил, за винятком реалізації права держави на самооборону або застосування збройних сил внаслідок ухвалення відповідного рішення Радою Безпеки ООН для підтримання (відновлення) міжнародного миру та безпеки, носить імперативний характер, тобто є нормою, що приймається і визнається міжнародним співтовариством держав у цілому як норма, відхилення від якої недопустиме.

Отож, імперативна норма міжнародного права про заборону агресії є такою, яка була запроваджена та визнана міжнародною спільнотою задовго до вторгнення збройних формувань рф на територію України, а тому була заздалегідь достеменно відомою всім особам, які брали участь в ухваленні рішення про початок міжнародного збройного конфлікту, підтримували або виправдовували його, де б вони не знаходились та під юрисдикцією якої б держави вони не перебували на момент вчинення цих дій.

Відповідно ж до статті 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Так, положення міжнародного права щодо категоричної заборони збройної агресії, а також всіх пов'язаних з нею діянь існували та діяли на рівні національного законодавства України задовго до прийняття Закону про санкції та внесення змін до нього, якими 24.05.2022 було лише запроваджено конкретний обмежувальний захід у виді стягнення активів у дохід держави осіб причетних до збройної агресії, які брали активну участь у ній на боці агресора.

Зважаючи на перелік дій, які наведені в Законі України «Про санкції», за вчинення яких передбачена можливість стягнення активів певної особи в дохід держави, цим Законом не було запроваджено жодного нового діяння, а лише деталізовано перелік діянь, які за своїм змістом та направленістю підтримують акт агресії.

Це свідчить про те, що відповідач мав бути обізнаним, що у разі вчинення дій чи прийняття рішень, які становлять загрозу для національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, до нього можуть бути застосовані санкції з боку держави України.

За таких обставин суд вважає, що санкція у виді стягнення активів у дохід держави може бути застосована до особи, яка вчинила або розпочала вчинення діяння, передбаченого частиною першою статті 5-1 Закону України «Про санкції», до 24.05.2022.

5.2.4. Щодо наявності підстав для застосування санкції, передбачених частиною 1 статті 5-1 Закону України «Про санкції»

Перелік підстав для застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», визначено у пунктах 1, 2 абзацу 4 частини 1 статті 5-1 Закону України «Про санкції».

Такими підставами є: 1) завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України 2) суттєве сприяння вчиненню дій або ухваленню рішень, що завдають істотну шкоду національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України.

Разом з тим, конструкція норми, що визначає підстави для застосування цієї санкції, а саме, використання слів: «зокрема, але не виключно, шляхом», «зокрема, шляхом», вказує на те, що перелік дій, які можуть бути розцінені як завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України чи суттєве сприяння у їх вчиненні, не є вичерпним.

Таким чином, до підстав для застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», можуть бути віднесені не лише дії, визначені у підпунктах а-з пункту 1 та підпунктах а-в пункту 2 абзацу 4 частини першої статті 5-1 Закону України «Про санкції».

У позовній заяві позивач зазначив, що підставою для застосування до АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», є:

- сприяння у організації підготовки збройної агресії проти України шляхом участі у державному фінансуванні та матеріально-технічному забезпеченні;
- значне сприяння у продовженні вищим політичним керівництвом рф збройної агресії проти України шляхом реалізації державної програми, направленої на протидію санкційним обмеженням, які були застосовані до рф через розв'язання агресивної війни проти України.

Отже, суду належить оцінити чи є дії, про які зазначає позивач, підставою для застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції».

5.2.4.1. Щодо агресії російської федерації

Всупереч фундаментальним принципам та нормам міжнародного права, закріпленим, зокрема, у Статуті Організації Об'єднаних Націй, Декларації Генеральної Асамблеї ООН від 09.12.1981 №36/103 про недопустимість інтервенції та втручання у внутрішні справи держав, резолюціях Генеральної Асамблеї ООН від 16.12.1970 №2734 (XXV), від 21.12.1965 №2131 (XX), від 14.12.1974 №3314 (XXIX), Меморандумі про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 05.12.1994, Договорі про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною та рф, Договорі про українсько-російській державний кордон, російська федерація з 2014 року розпочала неспровоковану військову агресію проти України.

Спланована заздалегідь збройна агресія російської федерації проти України розпочалася 20.02.2014. Відбулося збройне захоплення і воєнна окупація невід'ємної частини України - Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Нелегітимно сформована в умовах російської воєнної окупації виконавча влада Автономної Республіки Крим 16.03.2014 провела псевдореферендум про входження Автономної Республіки Крим та міста Севастополя до складу російської федерації, результати якого не були визнані жодною країною світу, крім рф. 18.03.2014 самозвані представники Автономної Республіки Крим та міста Севастополя підписали з президентом російської федерації «Договір про прийняття до російської федерації Республіки Крим і створення у складі російської федерації нових суб'єктів».

У квітні 2014 року контрольовані, керовані і фінансовані спецслужбами російської федерації озброєні бандитські формування проголосили створення «Донецької народної республіки» (7 квітня 2014 року) та «Луганської народної республіки» (27 квітня 2014 року).

Протягом травня 2014 року самозвані лідери «ДНР» та «ЛНР», серед яких було багато громадян російської федерації, у неконституційний спосіб провели фіктивні референдуми про

відокремлення цих нелегітимних утворень від України. Під приводом і з метою їхньої підтримки на територію України були заслані розвідувально-диверсійні групи Головного розвідувального управління Генерального штабу збройних сил російської федерації, парамілітарні формування. За їхньої участі відбулося захоплення адміністративних будівель у багатьох населених пунктах Донецької та Луганської областей, здійснено збройні напади на частини українських Сухопутних військ та літаків Повітряних сил Збройних Сил України.

Досягнуті в подальшому за посередництва ОБСЄ, а також Німеччини і Франції Мінські домовленості та домовленості у «Нормандському форматі» з першого ж дня не виконувалися росією, яка замість їх імплементації намагалася замінити процес мирного врегулювання та зусилля, спрямовані на те, щоб покласти край війні, наданням «особливого статусу» створеним нею квазі-державним утворенням. Під виглядом виконання Мінського «комплексу заходів» російська сторона здійснювала перегрупування своїх збройних підрозділів, важких озброєнь, постійно тримала біля українсько-російського кордону численне угруповання своїх регулярних збройних сил.

21.02.2022 року росія офіційно «визнала» «державами» створені в окремих районах Донецької та Луганської областей України терористичні утворення «Луганська народна республіка» та «Донецька народна республіка».

24.02.2022 президент рф оголосив початок «спеціальної військової операції» під приводом здійснення так званої «демлітаризації та денацифікації України». Після цього близько четвертої години ранку були здійснені ракетні удари по всій території України, а російські війська здійснили широкомасштабне вторгнення на територію нашої держави, увійшовши з боку рф, Білорусі та тимчасово окупованого Кримського півострова.

З першого дня вторгнення російська федерація порушує правила ведення війни і норми міжнародного права та масово вчиняє воєнні злочини, вбиваючи цивільних, руйнуючи інфраструктуру та депортуючи населення. Також російська федерація веде активну інформаційну війну, застосовує пропаганду, здійснює торговельно-економічний тиск, енергетичну блокаду, терор і залякування громадян України, кібератаки, звинувачує іншу сторону у власних злочинах.

Факт триваючої збройної агресії щодо України з боку російської федерації визнається міжнародним співтовариством.

12.10.2022 Генеральна Асамблея ООН на поновленій 11-й Надзвичайній спеціальній сесії щодо агресії рф проти України переважною більшістю голосів схвалила резолюцію A/ RES/ES-11/4 «Територіальна цілісність України: захист принципів Статуту ООН». У резолюції підтверджується відданість суверенітету, незалежності, єдності та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, що поширюються на її територіальні води, а також міститься рішуча вимога до рф негайно вивести всі військові сили з території України.

23.11.2022 Європейський Парламент схвалив резолюцію 2022/2896(RSP) «Про визнання російської федерації державою-спонсором тероризму». У резолюції підтверджується неухильна підтримка незалежності, суверенітету та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів. Резолюція також містить такі важливі положення, згідно з якими Європарламент вимагає від рф виведення її збройних сил за межі міжнародно визнаних кордонів України та припинити всі військові дії, зокрема напади на житлові райони та цивільну інфраструктуру. Цілеспрямовані напади і звірства, здійснювані рф проти цивільного населення України, руйнування цивільної інфраструктури прирівнюються до актів терору проти українського населення і становлять воєнні злочини.

5.2.4.2. Щодо вчинення відповідачем дій, передбачених частиною першою статті 5-1 Закону України «Про санкції», які є підставою для застосування санкції у виді стягнення активів в дохід держави

Згідно з інформацією, розміщеною на веб-сайтах <http://ru.ifc-leasing.com>, <http://www.all-leasing.ru>, а також зазначеною у виписці з Єдиного державного реєстру юридичних осіб (т. 4, а.с. 37-44, 188-201) АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» створено у 1999 році з метою

забезпечення фінансування постачання цивільних літаків російського виробництва на внутрішній та міжнародний ринки. Основними видами діяльності АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» є оренда та лізинг повітряних суден та авіаційного обладнання, ремонт та технічне обслуговування летальних апаратів, неспеціалізована оптова торгівля, надання фінансових послуг.

Водночас АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» є частиною Державної корпорації зі сприяння розробці, виробництву та експорту високотехнологічної промислової продукції «Ростех» та Публічного акціонерного товариства «Об'єднана авіабудівельна корпорація».

Це серед іншого підтверджується інформацією, розміщеною на веб-сайтах <http://ru.ifc-leasing.com>, <http://www.all-leasing.ru>, де зазначено, що АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» з 2007 року входить до складу ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація». АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» займає особливе місце у структурі ПАТ «Об'єднана авіабудівельна компанія» та виконує важливе завдання, пов'язане з повторним розміщенням на ринку літаків, які раніше були випущені підприємствами ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація».

Офіційний веб-сайт ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація» (<http://uacrussia.ru>) також містить інформацію про АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» як про компанію, що входить до її складу (т. 1 а.с. 194-196).

Указом президента російської федерації від 20.02.2006 № 140 (т. 1, а.с. 119-124) 38% акцій АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» передано ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація». Згідно зі списком афілійованих осіб АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» доля участі ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація» у статутному капіталі АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» становить 48,4007%.

При цьому ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація» входить до складу Державної корпорації «Ростех». На підставі указу президента російської федерації від 24.10.2018 № 596 92,31% акцій ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація» передано ДК «Ростех» (т. 1, а.с. 98-100). Відомості про ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація» як про одну з компаній, що входить до складу Державної корпорації «Ростех», розміщені на офіційному веб-сайті Державної корпорації «Ростех» (<http://www.rostec.ru>) (т. 1, а.с. 101-106).

Про функціональну та корпоративну пов'язаність АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» як складової ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація» з Державною корпорацією «Ростех» також свідчать публікації у відкритих медіа-ресурсах.

Зокрема публікація від 17.06.2023 на сторінці <http://www.vedomosti.ru/business>, розміщена під заголовком «Дочка» ОАК подала иск к своему бывшему гендиректору». У публікації також зазначено, що 64,7% АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» напряму та через дочірні структури належить «Об'єднаній авіабудівельній корпорації», яка об'єднує усі великі авіазаводи країни та сама входить до складу Державної корпорації «Ростех» (т. 1, а.с. 197-200).

У публікації від 21.04.2022, розміщеній на веб-сторінці сторінці <http://www.epravda.com.ua/rus/news/2022/04/21/686057>, АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» згадується як лізингодавець Державної корпорації «Ростех» (т. 1, а.с. 201-202).

У публікації від 21.04.2022, розміщеній на веб-сторінці <http://www.rbc.ru>, зазначено, що АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» входить до «Ростех» (т. 1, а.с. 203-205).

Державна корпорація «Ростех» (т. 1, а.с. 93-95, 97-104) є російською державною корпорацією, що створена для сприяння у розробці, виготовленні та експорту високотехнологічної продукції цивільного та військового призначення. До основних функцій Державної корпорації «Ростех» належить: участь в реалізації державної політики рф у військово-технічній сфері, виконання державної програми озброєнь, рекламно-виставкова та маркетингова діяльність в просуванні продукції військового та подвійного призначення.

До складу ДК «Ростех» входять більше 700 організацій, з яких сформовано 14 холдингових компаній, 11 з яких – в оборонно-промисловому комплексі, 3 – у цивільних галузях, а також більше 80 організацій прямого управління. Доля продукції підприємств «Ростеха» в державному оборонному замовленні рф складає близько 40 %.

З 2022 року ДК «Ростех» на фоні повномасштабного вторгнення в Україну наростила

виробництво озброєння та боєприпасів (т. 1, а.с. 107, 108-118).

ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація» у складі ДК «Ростех» займається розробкою, виробництвом, випробуванням та супроводом експлуатації, модернізацією, гарантійним та сервісним обслуговуванням авіаційної техніки цивільного та військового призначення. Серед пріоритетних завдань ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація» - якісне та ритмічне виконання контрактів у рамках державного оборонного замовлення (т. 1, а.с. 105-106).

Згідно з інформацією, розміщеною на веб-сайті, ПАТ «Об'єднана авіабудівельна корпорація» випускає літаки військового та стратегічного призначення, а саме Checkmate, МіГ-29/КУБ, МіГ-35, Су-30МК, Су-30СМ, Су-32, Су-33, Су-34, Су-57, Як-130, Як-152, Ту-160, Ту-95МС, Ту-22МЗ, Бе-200 (т. 1, а.с. 125-129).

Після повномасштабного вторгнення підприємства «Об'єднаної авіабудівельної корпорації» завдяки державній підтримці збільшили обсяги виробництва у рамках державного оборонного замовлення, про що серед іншого свідчать публікації у російських інтернет-виданнях стосовно систематичного передання літаків на потреби російських військ (т. 1, а.с. 130-144).

Більшість з вищеназваних моделей літаків використовуються під час повномасштабного вторгнення рф на територію України, що є загальновідомою обставиною та підтверджується матеріалами адміністративної справи, зокрема публікаціями про застосування російських літаків Іл-76, Су-34, Су-30, Су-57, Ту-22, МіГ-29 для здійснення ракетних ударів по території України (т. 1, а.с. 145-179).

Наведене дає підстави для висновку, що ДК «Ростех» та ПАТ «Об'єднана авіабудівельна компанія», частиною яких є АТ «Ільюшин Фінанс Ко.», здійснюють вагомий вклад у розвиток оборонної сфери російської федерації, тим самим підтримуючи збройну агресію проти України та створюючи можливості для її продовження протягом тривалого часу.

При цьому діяльність, яку провадить АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» (лізинг, управління обслуговування та продаж літаків), забезпечує фінансування діяльності як цього підприємства, так і підприємств, до складу яких воно входить, а також авіаційної галузі у цілому.

Суд також встановив, що протягом 2014-2022 АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» безпосередньо співпрацювало з державними силовими структурами російської федерації.

Так, згідно з публікаціями, розміщеними на веб-сайтах декількох інтернет-видань (<https://amp.topwar.ru/86033-ilyushin-finans-ko;> <http://ru.ifc-leasing.com/media;> <https://bmpd.livejournal.com/1570842.html>), в 2015 році АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» на замовлення ФСБ російської федерації передало відомству належний їм Іл-96-400Т, вантажний літак, який був переобладнаний в повітряний пункт командування на базі літака Іл-96-400Т (т. 1, а.с. 207-212).

31.03.2016 АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» уклало контракт №6433001-1751275 з АТ «Рособоронекспорт» про продаж повітряного судна Ту-204-300 на суму 2 480 000 000 рублів (т. 2, а.с. 26-28).

АТ «Рособоронекспорт» також є дочірньою компанією АТ «Ростех». Згідно з інформацією, розміщеною на веб-сайті ДК «Ростех», АТ «Рособоронекспорт» є єдиним в рф державним посередником з експорту та імпорту всього спектру продукції, технологій та послуг військового та подвійного призначення. Компанія активно бере участь в реалізації державної політики рф в сфері військово-технічного співробітництва з іншими державами (т. 1, а.с. 102).

06.12.2021 АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» за наслідками закупівлі уклало із Федеральною службою військ національної гвардії рф в особі військової частини 3553 контракт №15001018056-21-000097 про закупівлю датчиків аеродинамічних кутів ДАУ-85-2 на суму 990 000 рублів (т. 2, а.с. 3-25).

За умовами контракту гарантійне обслуговування комплектуючих охоплювалося також періодом (три місяці) після початку повномасштабного вторгнення.

Постачання продукції здійснювалося на користь воєнізованого підрозділу збройного формування російської федерації, яке бере безпосередню участь у повномасштабному вторгненні в Україну, тобто комплектуючі могли використовуватися для військової техніки, що

здійснювала доставки особового складу національної гвардії рф до місць дислокації для провадження подальших дій, пов'язаних із початком військових дій.

В умовах санкційних обмежень, застосованих до російської федерації через збройну агресію проти України, АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» залучено до підтримки авіаційної галузі.

Так у відповідь на санкційні обмеження в авіаційній сфері розпорядженням від 25.06.2022 №1693-р уряд рф затвердив Комплексну програму розвитку авіаційної галузі до 2030 року (т. 2, а.с. 51-96).

В межах програми передбачено, що підприємства авіаційної промисловості в умовах санкційних обмежень націлюють нарощування програм випуску літаків, зокрема Ту-214, Іл-96-300 та модернізації та випуску літаків МС-21.

Зазначені моделі літаків входять до флоту АТ «Ільюшин Фінанс Ко.»

Програма уряду рф також передбачає:

- надання субсидій для російських лізингових компаній на відшкодування частини витрат на сплату відсотків за кредитами, на закупівлю повітряних суден з подальшою їх передачею російським авіаційним компаніям за договорами лізингу (оренди). Обсяг субсидій за цим напрямом загалом становитиме 83,6 млрд руб;

- створення системи після продажного обслуговування літаків та підготовки авіаційного персоналу для літаків. На цей напрямок планується виділити 152,8 млрд руб;

- здійснення матеріального внеску до державної корпорації «Ростех» для подальшого його внесення до статутного капіталу «ОАК» з метою доопрацювання і відновлення льотної придатності повітряних суден. Обсяг внеску становить 15,4 млрд руб.

На веб-сайтах різних інтернет-видань розміщено інформацію про те, що АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» за дорученням уряду рф займається відновленням літної придатності 11 літаків: одного Ан-124, двох Іл-96-400Т, трьох Ту-214 та п'яти Ту-204. У 2022 році на ці цілі з бюджету виділено 15,4 млрд рублів, тобто близько 160 млн доларів (т. 1, а.с. 201-206, т. 2, а.с. 97-101).

Літаки моделей Ту-214, Іл-96-400Т, використовуються федеральною державною бюджетною установою «Спеціальний льотний загін «росія» управління справами президента рф, яке здійснює обслуговування, забезпечення виконання авіаційних перевезень президента рф, очільника уряду та інших високопосадовців рф (т. 1, а.с. 221-223).

Така діяльність забезпечує функціонування авіаційної галузі та як наслідок сприяє в протидії санкційним обмеженням, які направлені на те, щоб змусити уряд російської федерації припинити порушення норм міжнародного права (вивести війська з окупованої території, завершити практику порушення прав людини тощо).

Наведене у сукупності свідчить про підтримку АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» триваючої агресії російської федерації проти України, зокрема шляхом матеріально-технічного забезпечення та фінансування галузей, які забезпечують можливість продовження російською федерацією злочинної агресії проти України.

З урахуванням характеру та масштабів діяльності АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» суд вважає, що це підприємство несе відповідальність за підтримку дій держави-агресора, що підриває та загрожує національній безпеці, суверенітету та територіальній цілісності України.

За наведених обставин суд дійшов висновку про наявність підстав, передбачених частиною 1 статті 5-1 Закону України «Про санкції» для застосування санкції у виді стягнення активів в дохід держави.

Із досліджених матеріалів вбачається, що АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» провадить діяльність, яка завдає шкоду національній безпеці, суверенітету та територіальній цілісності України, як протягом 2014-2022 (укладення контрактів у оборонній сфері), так і після 24.05.2022 (АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» входить до складу, є частиною найбільших підприємств, що забезпечують державне оборонне замовлення російської федерації. АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» бере участь у заходах, запроваджених урядом російської федерації, для обходу та подолання наслідків, застосованих санкційних обмежень у авіаційній галузі).

Тому суд дійшов висновку про можливість застосування до відповідача санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції».

5.3. Щодо активів, до яких може застосовуватися санкція, передбачена пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції»

Із змісту пункту 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції» вбачається, що санкція у виді стягнення в дохід держави активів застосовується до:

- активів, які належать фізичній або юридичній особі;
- активів, щодо яких фізична або юридична особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.

Закон України «Про санкції» не містить визначення поняття «активи» для цілей застосування цього Закону.

Проте, це поняття визначено низкою законодавчих актів.

Так згідно з пунктами 2, 3 частини першої статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». активами є кошти, у тому числі електронні гроші, інше майно, майнові та немайнові права, а активами, пов'язаними з тероризмом та його фінансуванням, - всі активи, що прямо (а щодо права власності на корпоративні права – також опосередковано (через інших осіб) перебувають у власності, в тому числі у спільній власності, або передаються на користь осіб, включених до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності, або стосовно яких застосовано міжнародні санкції (далі – перелік осіб), осіб які здійснюють фінансові операції від імені або за дорученням осіб, включених до переліку осіб, та осіб, якими прямо або опосередковано (через інших осіб) володіють або кінцевими бенефіціарними власниками яких є особи, включені до переліку осіб, а також активи, отримані від таких активів.

Позовні вимоги стосуються повітряних суден (літаків) та у повній мірі охоплюються законодавчим визначенням активів.

За твердженням позивача, відповідач опосередковано через компанію CYPRUS AIRCRAFT LEASING 2 (CAL) LTD та її директора Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса вчиняє дії, тотожні праву розпорядження щодо двох літаків Ан-148-100Е із серійними номерами № (бортовий номер) та № (бортовий номер).

Отже, суду належить встановити доведеність вищевказаних обставин.

5.3.1. Щодо опосередкованого володіння відповідачем активами

У контексті визначення які дії є тотожними за змістом праву розпорядження суд виходить із такого.

Правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Власникові належать права володіння, користування та розпорядження своїм майном (частина перша статті 316, частина перша статті 317 ЦК України).

Згідно з частинами першою, другою статті 319 ЦК України власник володіє, користується, розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Власник має право вчиняти щодо свого майна будь-які дії, які не суперечать закону.

Частиною 7 статті 319 ЦК України передбачено, що діяльність власника може бути обмежена чи припинена або власника може бути зобов'язано допустити до користування його майном інших осіб лише у випадках і порядку, встановлених законом.

З практики застосування цих складових у сфері цивільно-правових відносин ці правомочності можна визначити таким чином:

- право володіння – це забезпечена законом можливість фактичного панування над річчю, утримання її у сфері свого господарювання;
- право користування – забезпечена законом можливість власника вилучати з речі її

корисні властивості відповідно до її призначення, одержувати плоди і доходи, з метою задоволення різноманітних потреб;

- право розпорядження – забезпечена законом можливість власника визначати фактичну та юридичну долю речі: передавати її іншим особам у власність чи тимчасове володіння і користування, а в деяких випадках – і в розпорядження (договір комісії).

Отже, можливість здійснення дій, тотожних за змістом здійсненню права розпорядження, – це фактична здатність особи визначати долю активу незалежно від факту чи способу формалізації цієї здатності.

Крім того, суд вважає, що у контексті змісту та обсягу санкцій поняття дій, тотожних за змістом здійсненню права розпорядження, має тлумачитися ширше передбаченої статтею 316 ЦК України складової права власності.

Про можливість підсанкційної особи прямо чи опосередковано вчиняти щодо активів дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження, можуть свідчити такі обставини: 1) користування активом, в тому числі без оформлення правових відносин між власником та підсанкційною особою; 2) систематичність, тривалість, спосіб, обсяг та зміст користування активом підсанкційною особою; 3) наявність між власником та підсанкційною особою безпосередніх або опосередкованих родинних, дружніх, корпоративних або інших зв'язків, відносин підпорядкування, найму тощо; 4) придбання активу за дорученням та/або в інтересах особи, яка не зазначена його власником; 5) здійснення підсанкційною особою та/або власником за його дорученням витрат, пов'язаних з утриманням активу; 6) здійснення підсанкційною особою та/або власником за його дорученням правочинів, пов'язаних з ефективним використанням активу; 7) поліпшення властивостей активу або підлаштування умов його використання під власні потреби; 8) можливість підсанкційної особи визначати користування активом іншими, пов'язаними з нею особами; 9) можливість підсанкційної особи впливати на долю активу, в тому числі шляхом надання відповідного доручення формальному власнику тощо; 10) можливість підсанкційної особи визначати види господарської діяльності, керівництво підприємства, асортимент продукції, що ним випускається, його цінову політику, коло контрагентів.

Сукупність досліджених доказів свідчать про те, що відповідач – АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» може вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню праву розпорядження, щодо повітряних літаків через компанію Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD.

Так, допитаний у судовому засіданні як свідок Геріга В.В., представник третьої особи на стороні позивача, який на час укладення договорів оренди літаків обіймав посаду виконавчого директора ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС», пояснив, що наприкінці 2020 року почав розробляти проект авіакомпанії, яка у своїй діяльності використовуватиме літаки АН. Такі літаки були у наявності у АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». Тому він звернувся до директора АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» Туркіна С.С. із пропозицією передати у оренду ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» літаки Ан-148. Так між ними почався діалог щодо передачі літаків у оренду.

У процесі перемовин Туркін С.С. повідомив, що передача літаків відбудеться через компанію-посередника. У якості посередника АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» розглядало ірландську або кіпрську компанію. Ключовим питанням при виборі компанії-посередника була можливість АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» контролювати угоду та літаки, та у разі виникнення проблем, пов'язаних із виконанням угод, бути впевненим у тому, що літаки чи грошові кошти повернуть АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». У подальшому Туркін С.С. повідомив, що посередником в угодах виступить кіпрська компанія Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, директором якої є Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес. Туркін С.С. пояснив, що із цією компанією АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» працює протягом певного періоду часу, а Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес є перевіреною особою. Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес самостійно не міг приймати рішення, пов'язані із передачею літаків. Ключові питання, що стосувалися організаційної, технічної та фінансової сторін договорів узгоджувалися переважно між ним та Туркіним С.С. Після узгодження питань,

пов'язаних із передачею літаків, він мав лише надсилати на електронну адресу Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD офіційний лист щодо узгоджених із Туркіним С.С. питань.

Такі умови та характер спілкування збереглися і після укладення договорів оренди, аж до повномасштабного вторгнення РФ до України у лютому 2022 року. Тобто фінансові та організаційні умови вирішувалися із АТ «Ільюшин Фінанс Ко.»

Транспортування літаків до України здійснювалося силами російської сторони, які доставили літак до м. Кишинів. Звідти українські пілоти після реєстрації літаків в українських реєстрах доставили їх до м. Києва.

Свідок Геріга В.В. повідомив, що здійснювані ними лізингові платежі через Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD перераховувалися АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» у якості оплати за договорами купівлі-продажу. Чи сплатило Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD вартість літаків свідку достеменно не відомо.

Після повномасштабного вторгнення ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» припинило будь-яку співпрацю та спілкування із АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». З цього моменту усе листування, пов'язане із використанням літаків, він вів з Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD.

Зокрема, через деякий час після повномасштабного вторгнення він звернувся до Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса з листом про можливість використання літаків для виконання польотів у Конго. Але жодного підтвердження не отримав. Через деякий час від Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса надійшла пропозиція про розірвання договорів. Згідно з досягнутими умовами ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» мало передати документи на літаки, а Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD виконати певні економічні зобов'язання. Проте після розірвання договорів, Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD так і не виконало умови угод.

Геріга В.В. також пояснив, що питання недійсності договорів оренди є предметом спору лише у арбітражі, де ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» виступає відповідачем. Інші провадження щодо недійсності договорів ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» не порушувалися.

Показання Геріги В.В. щодо обставин укладення, супроводження та виконання договорів оренди також узгоджуються із електронним листуванням між ним та директором і співробітниками АТ «Ільюшин Фінанс Ко.», а також керівником Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD Ральфом-Дітером Монтагом-Гірмесом (т. 3, а.с. 13, 235-245, 257-261, т. 6, а.с. 114-136).

Із змісту листування вбачається, що умови та строки передачі літаків в оренду ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» узгоджувалися переважно між керівником АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» Туркініним С.С., іншими співробітниками цього товариства та Герігою В.В.

Так зокрема:

- у листі Герізі В.В. від 23.04.2021 (т. 3 а.с. 239) Туркін С.С. наводить варіанти передачі літаків в оренду, а також повідомляє розмір витрат, понесених для реалізації угоди із ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС». Зокрема:

«...Плюс как Вы знаете добавило сложностей – это структура сделки: т.е. ИФК будет продавать свои ВС в специально созданную компанию, которая формально никак нами не контролируется....

Риски по созданию компании в Ирландии.

Т.к. эта компания будет владеть самолетами, но при этом еще не рассчитается с нами, это потребовало времени на выработку решения как закрыть возможные риски, которые могут возникнуть в случае, если сделка не получится (в любой период времени). Здесь важно понять как и каким образом возвращать самолеты и погашать долг, который будет перед ИФК за проданные самолеты.

Плюс есть санкционные сложности, о которых мы говорили. Акционеры ИФК входят в санкционный список и здесь требуется проверка этих рисков. Плюс важно, чтобы собственник ВС и лизингодатель не имел отношения к России с другой стороны важно, чтобы мы продолжали контролировать свои самолеты. Это очень сложная конструкция....»;

- у листі Герізі В.В. від 10.05.2021 (т. 3 а.с. 240) Туркін С.С. повідомляє про потенційних

власників літаків, зокрема:

«... По собственнику у нас сейчас два варианта: Ирландская компания или кипрская компания. Я больше склоняюсь к Кипрской компании (она уже существует)...»;

- у листі від 14.05.2021 (т. 3 а.с. 260) співробітниця АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» Олейнікова А.В. надає Герізі В.В. відомості та документи про CYPRUS AIRCRAFT LEASING та повідомляє про надання відомостей, необхідних для укладення договорів оренди;

- у листах Герізі В.В. від 29.06.2021 (т. 3 а.с. 241) та 15.07.2021 (т. 3 а.с. 242) Туркін С.С. повідомляє про причини недотримання строків передачі літаків, а також зазначає перелік дій, які необхідно вчинити для передачі літаків в оренду ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС».

Зокрема у листі від 29.06.2021 однією з причин затримання реалізації угоди зазначена необхідність заміни SPV с ірландської на кіпрську. Також однією з дій, що залишилось вчинити, зазначено підписання договору оренди між ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» та CAL2;

- у листі від 16.07.2021 (т. 3 а.с. 243) Туркін С.С. запевняє Герігу В.В., що у разі виникнення у ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» збитків, пов'язаних із несвоєчасною передачею літаків, АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» готове переглянути умови оренди. Зокрема зазначає таке:

«...Мы заинтересованы даже больше Вас, что у Вас получится проект. Поэтому, если из-за задержки в поставке ВС возникнут убытки, то мы конечно будем вместе пересматривать условия аренды, чтобы максимально комфортно обеспечить Вам начало проекта...»;

- у листі Герізі В.В. від 11.11.2021 (т. 3 а.с. 244) (тобто після укладення договорів купівлі-продажу та договорів оренди) Туркін С.С. узгоджує із Герігою В.В. питання реструктуризації платежів, пов'язаних із орендою літаків. У надісланому файлі з назвою «Предложение по реструктуризации 10.11.2021» зокрема зазначено таке:

«1. Лизинговые платежи в течение первых 6 месяцев лизинга оплачиваются по формуле оплаты с летного часа (350 ЕВРО/час), при этом минимальный платеж в первые три месяца за одно ВС – 10 000 ЕВРО/в месяц, но не более 45 000 ЕВРО.

Данное условие по оплате позволит компенсировать непредвиденные расходы Лизингополучателя в начале лизинга, которые возникли по причине выхода из строя блоков и/или прохождения тяжелой формы.

Общая экономия составит на одно ВС:

- на один ВС за первые три месяца от $(17\,500 - 15\,000 * 3) = 7,500$ ЕВРО до $(17500 - 10.000 * 3) = 22.500$ ЕВРО.

- на один ВС за четвертый-шестой месяц от $(65,000 - 45,000 * 3) = 60,000$ ЕВРО до $(65.000 - 30.000 * 3) = 105.000$ ЕВРО.

Итого: за 6 месяцев на одно ВС от 67.500 до 127.500 ЕВРО, что должно покрыть Ваши расходы по замене вышедших из строя ПККИ, замене и аренде ВСУ. При этом, в этот период (с ноября) Вы будете летать и зарабатывать деньги, которые вы сможете использовать для формирования склада запасных частей.

2. Начиная с 7 месяца лизинга аренды 65.000 ЕВРО/месяц.

3. Данные условия распространяются только на первых два самолета.»

Наведене спростовує твердження представника третьої особи Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD та показання Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса що АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» лише на перших етапах брало участь у обговоренні умов передачі літаків у оренду (до квітня 2021 року), а також твердження про навмисне інформування Герігою В.В. керівника АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» про хід виконання договорів оренди.

На думку суду, у разі реального продажу АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» літаків Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD Туркін С.С. не узгоджував би із Герігою В.В. умови реструктуризації боргу за договорами оренди. Це питання мало б вирішуватись безпосередньо з Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD.

Також із змісту листування вбачається, що залучення Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD до передачі літаків викликане необхідністю обходу санкційних обмежень, застосованих до

власників ТОВ «Ільюшин Фінанс Ко.».

Зокрема у листах:

- від 23.04.2021 Туркін С.С. пояснює Герізі В.В., що через перебування власників АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» у санкційних списках, літаки продаватимуться у спеціальну створену компанію, яка формально не буде контролюватися АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» та не буде мати відношення до росії. Туркін С.С. наголосив на важливості збереження контролю за літаками та мінімізації ризиків для АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» у випадку виникнення ускладнень із виконанням договорів;

- від 10.05.2021 Туркін С.С. повідомив Герізі В.В., що АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» розглядає два варіанти щодо власників літаків: ірландську компанію та кіпрську компанію, яка вже існує;

- від 14.05.2021 співробітниця АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» Олейнікова А.В. надала Герізі В.В. інформацію про Surgus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD (т. 3, а.с. 279);

- від 17.05.2021 (т. 3 а.с. 259) співробітниця АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» Олейнікова А.В. надіслала Герізі В.В. на погодження структуру угоди (т. 3, а.с. 278). За цією структурою АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» продає літаки в розстрочку Surgus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, а блоки – у оренду. Ця компанія у подальшому передає літаки в оренду ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС», а блоки – у суборенду. Отримані грошові кошти за договорами оренди Surgus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD використовує для погашення розстрочки перед АТ «Ільюшин Фінанс Ко.».

Узгоджувана шляхом електронного листування структура угод знайшла своє відображення у договорах купівлі-продажу від 25.06.2021 та 12.07.2021 (т. 3, а.с. 15-28, 29-42).

Так, пунктом 3.2. договорів купівлі-продажу передбачено, що літаки продаються Surgus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD у розстрочку із помісячною оплатою, яка має здійснюватися не пізніше останнього календарного дня місяця.

У п. 3.2.5 договорів купівлі-продажу передбачено, що визначений сторонами порядок розрахунків не тягне за собою виникнення у продавця (АТ «Ільюшин Фінанс Ко.») права застави на повітряні судна.

На переконання суду, такий порядок розрахунку обумовлений саме необхідністю збереження АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» контролю за літаками та можливістю їх повернення у свою власність після закінчення строку дії договорів оренди чи у випадку його невиконання.

Це також підтверджується й іншими умовами договорів купівлі-продажу літаків.

Зокрема, умови договорів, що визначають відповідальність сторін, розірвання договорів та порядок вирішення спорів, а також норми цивільного законодавства та судова практика рф, якими врегульовані правовідносини щодо порядку вирішення спорів, пов'язаних із невиконанням зобов'язань за договорами, спрямовані на можливість АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» повернення літаків внаслідок порушень умов проекту.

Пунктом 12.2 договорів купівлі-продажу передбачено, що вони діють до моменту повного виконання сторонами своїх зобов'язань.

За змістом п. 8.1. договори можуть бути розірвані за згодою сторін, за рішенням суду та стороною у односторонньому порядку з підстав, передбачених законодавством рф чи цими договорами.

Пунктами 10.1., 10.2. договорів купівлі-продажу, передбачено, що питання тлумачення, дійсності та виконання догорів регулюється матеріальним правом російської федерації. Усі можливі спори за договорами сторони намагатимуться вирішувати шляхом переговорів. Претензійний порядок врегулювання спорів між сторонами є обов'язковим.

Згідно з п 10.4. усі спори, розбіжності та вимоги, що виникають із договорів підлягають розгляду в Арбітражному суді міста москви.

Відповідно до ч. 2 ст. 450 Цивільного кодексу рф договір може бути змінений або розірваний за рішенням суду за умови, у тому числі, суттєвого порушення договору.

Суттєвим визнається порушення договору однією із сторін, яка несе за собою для іншої сторони шкоду, що вона в значній мірі позбавляється того, на що була вправі розраховувати

при укладенні угоди.

Згідно з ч. 2 ст. 452 Цивільного кодексу рф вимога про розірвання договору може бути заявлена стороною до суду тільки після отримання відмови від іншої сторони на пропозицію розірвати договір, або у разі неотримання відповіді в строк зазначений в пропозиції, а у разі його відсутності – в тридцятиденний строк.

У постанові пленуму Вищого арбітражного суду рф від 06.06.2014 № 35 «Про наслідки розірвання договору» зазначено, що якщо при розгляді спору, пов'язаного із розірванням договору, за яким одна із сторін передала у власність іншій стороні яесь майно, судом встановлено порушення еквівалентності невиконання або неналежного виконання своїх обов'язків однією із сторін, сторона, яка передала майно, має право вимагати повернення переданого іншій стороні тією мірою, як це порушує узгоджену сторонами еквівалентність зустрічних надань.

Незалежно від підстави для розірвання договору сторона, що зобов'язана повернути майно, відшкодовує іншій стороні всі вигоди, які були отримані першою стороною у зв'язку з використанням, споживанням або переробкою даного майна.

Постанова пленуму також передбачає, що сторона розірваного договору, якій було повернуто передане нею у власність іншій стороні майно, набуває на нього право власності.

Суду не надано доказів виконання (часткового виконання) Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD умов щодо оплати вартості літаків, придбаних за договорами від 25.06.2021 та 12.07.2021.

У судовому засіданні Ральф-Дітер Монтаг-Гіркес та представники Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD не спростували зазначені обставини та не надали відповідних доказів, зокрема повного тексту договорів купівлі-продажу літаків, доказів здійснення оплат за придбані літаки, що дозволило б суду дійти висновку про відсутність контролю за літаками з боку відповідача.

На переконання суду, наведене свідчить про таке:

- з огляду на невиконання Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD зобов'язання із оплати вартості літаків, договори продовжують діяти;

- невиконання зобов'язання щодо оплати вартості літаків можна вважати суттєвим порушенням умов договорів, оскільки у цьому випадку АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» протягом тривалого часу позбавлена можливості отримати оплату вартості літаків;

- АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» у такий спосіб зберігає за собою право на розірвання договорів, як за судовим рішенням, так і за добровільною згодою Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD та повернення неоплаченого товару (літаків).

На думку суду, відсутність доказів розрахунку Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD підтверджує, що ця компанія була використана лише як посередник, з метою обходу санкційних обмежень на торгівельні операції з російською федерацією.

Представники третьої особи Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD та Ральф-Дітер Монтаг-Гіркес пояснили, що за рахунок укладення договорів купівлі-продажу South American Aircraft Leasing, до складу якої входить Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, мало отримати відшкодування заборгованості АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» за іншими зобов'язаннями.

Але домовленості, про які зазначили представники третьої особи, не знайшли свого відображення у договорах купівлі-продажу від 25.06.2021 та 12.07.2021 чи додатках до них. Належних доказів на підтвердження цієї обставини представники третіх осіб, не надали.

Матеріали справи містять лише копію листа АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» від 14.04.2021 Ральфу-Дітеру Монтаг-Гіркесу, президенту South American Aircraft Leasing, у якому АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» пропонує South American Aircraft Leasing придбати один літак у рахунок часткового погашення заборгованості (т. 6, а.с. 89).

Проте цей лист не є доказом, що підтверджує відсутність у Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD обов'язку розрахуватись за придбані літаки, або ж доказом, що підтверджує зарахування вимог South American Aircraft Leasing до АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» за іншими зобов'язаннями за рахунок цього договору.

На користь опосередкованого володіння АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» літаками, що є предметом спору у цій справі, також свідчить те, що орендні платежі згідно з надісланими ТОВ

«АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» інвойсами (т. 3, а.с. 262-277) мали бути перераховані на рахунок, відкритий Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD у Interstate Bank, що розташований у м. Москва російської федерації. Це, насамперед, значно спростило процедуру отримання грошових коштів кінцевим вигодонабувачем - АТ «Ільюшин Фінанс Ко.».

На думку суду, залучення саме Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD до угод з передачі ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» в оренду літаків обумовлене наявністю тривалих ділових відносин Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса із суб'єктами, що здійснюють підприємницьку діяльність у авіаційній та фінансовій галузі на території російської федерації, у тому числі, із АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». Наявність тісних зв'язків та взаємних зобов'язань надавали АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» можливість здійснювати «неформальний» контроль за Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD при укладенні та виконанні як договорів купівлі-продажу, так і договорів оренди, мінімізувало ризики для АТ «Ільюшин Фінанс Ко.», пов'язані із передачею літаків у оренду ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС».

Наявність таких зв'язків підтверджується сукупністю встановлених у судовому засіданні обставин та досліджених доказів, з яких вбачається, що Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес та підконтрольні йому компанії тісно та тривалий час співпрацюють із російськими компаніями.

Так, зокрема, згідно з інформацією, розміщеною на веб-сайті ARQ Group (керуючим партнером якої Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес є з 1998 року), Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес протягом 2001-2006 років був головою та членом правління «важких банків», у тому числі Банку Воронеж (заступник голови) (т. 4, а.с. 34-36). Інтернет-видання, зокрема biz.liga.net містить інтерв'ю із Ральфом-Дітером Монтагом-Гірмесом (т. 4, а.с. 45-52, 86-91). Із змісту інтерв'ю вбачається, що у 1994 році Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес обіймав посаду заступника керівника російського центру приватизації, а група компаній ARQ надавала послуги більше десяти банків російської федерації. У 2005 році ARQ була одним із організаторів випуску векселів АТ «Ільюшин Фінанс Ко.». Будучи одним із акціонерів AirBaltic Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес намагався поповнити парк AirBaltic літаками російського виробництва. Після введення латвійським урядом заборони на купівлю російських літаків, Ральф-Дітер Монтаг-Гірмес продав належні йому акції. Інформація стосовно умов інвестування Ральфом-Дітером Монтагом-Гірмесом у AirBaltic висвітлювалась також у російському інтернет-виданні «Радио свобода» (т. 7, а.с. 93-99).

Також із змісту ухвали Арбітражного суду міста москви від 23.01.2023 (т. 8, а.с. 158-161) вбачається, що South American Aircraft Leasing, до складу якої входить Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, передало АТ «Росексімбанк» право вимоги від АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» заборгованості за договором позики від 26.05.2016 у сумі 6 438 301,37 доларів США.

У подальшому Арбітражний суд міста москви ухвалою від 15.03.2023 затвердив мирову угоду, укладену між АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» та АТ «Росексімбанк», та закриття провадження у справі про стягнення заборгованості (т. 8, а.с. 147-154).

АТ «Росексімбанк» входить до групи компаній ВЕБ РФ (т. 8, а.с. 172-178), на які накладено санкції, у тому числі, Україною.

Наведене, на думку суду, також є доказом наявності тісних ділових зв'язків Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса та підконтрольних йому компаній із фінансовими установами російської федерації. Це також вказує на те, що підконтрольні Ральфу-Дітеру Монтагу-Гірмесу компанії продовжують співпрацювати із російськими фінансовими компаніями, незважаючи на застосовані до них санкції.

Про наявність тісних взаємозв'язків однозначно вказує і зміст електронного листування Геріги В.В. з Туркіним С.С. щодо компанії, яка має бути залучена до угоди.

Показання третьої особи Ральфа-Дітера Монтага-Гірмеса та аргументи представників Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD стосовно:

- структури групи компаній IALH та Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, як її складової;
- «географії» діяльності Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, тривалої співпраці, у тому числі, із українськими підприємствами, що здійснюють діяльність у авіаційній галузі;
- ініціативності Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD у поверненні літаків, у тому числі,

шляхом захисту інтересів у Торговій палаті Стокгольма;

- державної реєстрації права власності на літаки за Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, виключення їх з Державного реєстру цивільних повітряних суден рф та визнання авіаційною владою України переходу до Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD права власності на літаки, та надані на їх підтвердження документи не спростовують наведені судом обставини.

Протягом судового розгляду представники третіх осіб наголошували на недобросовісності Геріги В.В. та ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» та їх особистій зацікавленості у результатах розгляду.

Проте «добросовісність» ТОВ «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС» чи особисто Геріги В.В. значення для цієї справи не мають та обставини, які свідчать про опосередковане володіння АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» літаками, не спростовують.

У контексті заперечень представників третьої особи суд зазначає, що при розгляді справи про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», судом не вирішується питання фіктивності чи недійсності правочинів, за якими здійснено перехід права власності на активи.

За наслідками розгляду такої категорії справ суд на підставі наданих доказів встановлює наявність зв'язку відповідача, щодо якого наявні підстави для застосування санкції, із активами, що є предметом спору у справі, та у разі доведення існування такого зв'язку, стягує їх у дохід держави.

Оскільки за наслідками судового розгляду суд на підставі досліджених доказів, встановив, що відповідач – АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» може вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню праву розпорядження щодо активів – повітряних суден (літаків) АН-148-100Е із заводським (серійним) номером № _____, державний реєстраційний знак (бортовий номер) _____, та АН-148-100Е із заводським (серійним) номером № _____, державний реєстраційний знак (бортовий номер) _____, через компанію Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, наявні підстави для стягнення цих активів у дохід держави.

5.4. Щодо можливості вирішення питання про стягнення активів в дохід держави у адміністративному судочинстві

У контексті доводів представників третьої особи щодо неможливості розгляду питання про стягнення активів в дохід держави у адміністративному судочинстві з огляду на кримінальний характер, застосовуваної санкції, суд зазначає таке.

Згідно з критеріями, сформульованими у рішенні Європейського суду з прав людини «Енгель та інші проти Нідерландів» від 08.06.1976 (заяви № 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72; пункти 80-85) запроваджене на національному рівні та вчинене діяння набуває ознак «кримінального обвинувачення» для цілей Конвенції за наявності таких критеріїв:

- 1) критерій національного права (якщо вчинене діяння прямо підпадає під ознаки злочину відповідно до національного законодавства);
- 2) критерій мети та тяжкості наслідків (якщо у санкції наявний саме елемент покарання, а передбачені наслідки є достатньо суворими);
- 3) критерій кола адресатів (якщо відповідальність поширюється на невизначене коло осіб).

У частині першій статті 5-1 Закону про санкції наведений перелік підстав для застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 цього ж Закону, що за своїм змістом являють собою деталізовані та персоніфіковані дії конкретних суб'єктів, вчинення яких у їхній сукупності з діями органів державної влади російської федерації робить можливим вчинення міжнародного протиправного діяння – збройної агресії.

Тобто підставою для застосування санкції у виді стягнення у дохід держави активів конкретної особи (фізичної або юридичної) є волевиявлення цієї особи, яке трансформувалось у її пряму або опосередковану участь у таких діяннях, які самі по собі не містять складу міжнародного протиправного діяння, проте умисне вчинення яких призводить до збройної агресії російської федерації проти України, сприяє такій агресії або живить її на політичному,

ідеологічному, фінансовому рівнях.

Виходячи із змісту Резолюції 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї ООН від 14.12.1974 «Визначення агресії», за якою фізичні та юридичні особи не можуть нести персональної юридичної відповідальності за вчинення міжнародних правопорушень, зокрема за застосування збройної сили державою у порушення Статуту ООН. Оскільки акт агресії є міжнародним правопорушенням, за його вчинення до міжнародно-правової відповідальності можуть бути притягнуті лише суб'єкти міжнародного права - держава або група держав, тобто такі суб'єкти, які у цьому випадку мають міжнародну правосуб'єктність.

В умовах збройної агресії російської федерації відповідно до статті 51 Статуту ООН Україна має невід'ємне право на індивідуальну самооборону. Держава, яка зазнає збройного нападу, поряд із застосуванням збройних сил для безпосереднього протистояння агресії має право та повинна вживати мирних заходів, спрямованих на відновлення міжнародного миру та безпеки.

У цьому аспекті важливим інструментом зовнішньої політики є використання обмежувальних заходів економічного характеру, що застосовуються країною або групою країн щодо іншої країни (групи країн, окремих фізичних та юридичних осіб), щоб змусити її уряд (уряди) припинити порушення норм міжнародного права.

Метою таких обмежувальних заходів економічного характеру є здійснення опосередкованого політичного впливу на тих осіб, які уповноважені приймати рішення від імені держави-агресора. Адже санкції ведуть до економічних втрат, що відчутні для всього населення держави-агресора, його окремих верств або конкретних представників. Це викликає незадоволення відносно політики, яку провадить уряд цієї держави та яка власне спричиняє застосування санкцій. Своєю чергою, таке невдоволення здатне змусити керівництво держави-агресора задля збереження ним політичної влади відмовитись від продовження збройної агресії з метою скасування вже запроваджених обмежувальних заходів або запобігання застосуванню нових заходів.

Крім того, у такий спосіб досягається й інша мета – фінансування виконання державою тих її функцій, потреба в яких постала внаслідок збройного нападу.

Отже, санкція у виді стягнення активів у дохід держави носить не карний характер, а політико-економічний, оскільки запроваджена лише внаслідок збройного нападу з боку російської федерації, з огляду на пряму загрозу існуванню державності України та застосовується винятково щодо тих осіб, чие волевиявлення може вплинути та/або впливає на ухвалення політичного рішення щодо припинення збройної агресії.

Санкція, передбачена пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону «Про санкції», не застосовується автоматично до всіх фізичних та юридичних осіб, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України або значною мірою сприяли вчиненню таких дій. Її винятковий характер підкреслений обмеженим строком застосування (в період дії воєнного стану) та обов'язковою обмежувальною умовою (попереднім застосуванням іншої більш м'якої санкції у виді блокування активів).

Вищевикладене дає підстави для висновку, що процедура застосування санкції у виді стягнення активів у дохід держави в умовах воєнного стану не сягає рівня кримінального обвинувачення, а тому не вимагає забезпечення відповідачеві за адміністративним позовом таких гарантій, які передбачені для реалізації «класичного» права на захист у кримінальному провадженні.

5.5. Щодо оцінки доказів

Згідно з частиною першою статті 9 КАС України розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

Поняття і перелік доказів, які передбачені в адміністративному процесі, наведені у статтях 72, 91, 94, 96, 99, 101 КАС України.

На обґрунтування позовних вимог, позивач надав суду електронні та письмові докази:

відомості, отримані позивачем з офіційних реєстрів, від підприємств, установ та організацій, паперові копії веб-сторінок (роздруківки веб-сторінок).

Оцінюючи ці докази, суд виходив із такого.

Паперові копії веб-сторінок (роздруківки веб-сторінок) з відомостями, якими Міністерство юстиції України підтверджує наявність обставин, які обґрунтовують позовні вимоги, надані також і в електронних копіях, засвідчених електронним підписом, що були досліджені у судовому засіданні. Крім цього, позовна заява містить посилання на місце зберігання даних в електронній формі в мережі Інтернет. За таких умов суд приймає вищевказаний доказ як оригінал електронного документа.

Щодо інших доказів, суд враховує, що згідно абзацами 2, 3 частини восьмої статті 5 Закону України «Про санкції» Міністерство юстиції України вживає заходів щодо виявлення та розшуку активів фізичних та юридичних осіб, зазначених у відповідних рішеннях Ради національної безпеки і оборони України. При цьому, Міністерство юстиції України має право залучати до виявлення та розшуку таких активів інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Ці органи забезпечують сприяння центральному органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції, у виявленні та розшуку відповідних активів у межах прав та можливостей, наданих їм законодавством, яке регулює статус та організацію їхньої діяльності.

У процесі дослідження доказів, наданих позивачем, суд встановив, що такі докази, зокрема, матеріали з кримінальних проваджень:

- отримані ним у межах повноважень, наданих йому абзацом 3 частини восьмої статті 5 Закону України «Про санкції»;
- отримані ним від уповноважених суб'єктів (органів досудового розслідування, установ, які в силу наданих повноважень є держателями реєстрів, розпорядниками відповідної інформації, ведуть облік та зберігають інформацію про наявне рухоме чи нерухоме майно);
- докази, на які міститься посилання у мотивувальній частині рішення, у своїй сукупності з іншими письмовими доказами відповідають фактам об'єктивної дійсності, тобто підтверджують обставини, якими позивач обґрунтовує позовні вимоги.

З огляду на викладене, суд дійшов висновку, що докази, надані позивачем, на які міститься посилання в мотивувальній частині рішення, у своїй сукупності відповідають критеріям допустимості, достовірності та достатності.

У процесі дослідження доказів, наданих представниками третіх осіб, суд не встановив обставин, які б вказували на їх очевидну невідповідність критерію допустимості.

Водночас оцінка доказів, наданих представниками третіх осіб на підтвердження своїх заперечень на предмет їх належності, надана судом при аналізі наявності підстав для застосування санкції.

Також суд зазначає, що деякі документи, надані учасниками справи, складені іноземною мовою (англійською). До матеріалів справи ці документи долучено без засвідченого перекладу. Частина із цих документів вимагає дослідження та оцінки саме їх змісту. Відсутність засвідченого перекладу позбавляє суд можливості з'ясувати чи підтверджують/спростовують ці документи обставини, які мають бути з'ясовані під час розгляду цієї справи. Тому такі документи суд не брав до уваги (т. 2, а.с.29-43, т. 3, а.с. 13-14, 200-213, 307-308, т. 5, а.с. 44-115, т. 6, а.с. 27-66, 88, 91-100, 109-113, 116-119, 122-136, 144-155, 175-182, т. 8, а.с. 29-42, 179-205).

Також важливим аспектом справ про застосування санкції у виді стягнення на користь держави активів є стандарт доказування.

Відповідно до частини шостої статті 283-1 КАСУ суд ухвалює рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно із сукупністю доказів іншої сторони.

Тобто у справах про застосування санкції використовується стандарт доказування «переваги більш вагомих доказів» (preponderance of the evidence) або так званий баланс

ймовірностей (balance of probabilities). Тягар доведення факту вважається виконаним, якщо на підставі поданих доказів можна зробити висновок, що факт швидше мав місце, ніж ні.

На думку суду, надані позивачем докази є більш переконливими, ніж докази, надані третіми особами та їх представниками. Доводи позивача щодо можливості АТ «Ільюшин Фінанс Ко.» вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню праву розпорядження, щодо літаків, які є предметом цього позову, не були спростовані під час судового розгляду адміністративної справи.

5.6. Щодо пропорційності втручання у право власності

Будь-яке примусове позбавлення власності є втручанням у мирне володіння майном. Відповідно до положень статті 1 Першого Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права. Також ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності (стаття 41 Конституції України). Право в цілому дозволяє таке втручання, проте це втручання повинно бути законним, обґрунтованим та пропорційним.

Будь-яке обмеження права власності повинно здійснюватися, зокрема, на умовах, передбачених законом. Обмеження права власності має переслідувати законну мету за допомогою засобів, які є пропорційними меті (Beueleer проти Італії (Рішення Великої Палати від 05.01.2000, заява № 33202/96, параграф 107). При цьому має бути розумне співвідношення між засобами та метою, що досягається, – так званий «справедливий баланс» між інтересом суспільства та вимогами щодо захисту фундаментальних прав особи (серед інших, рішення у справі Edwards проти Мальти від 24.10.2006, заява № 17647/04, параграф 69).

Право власності не є абсолютним, оскільки держава може вимагати від суб'єктів дотримуватися певних зобов'язань. У разі, якщо особи своїми діями створюють суттєву загрозу національній безпеці, інтересам громадян країни, наприклад, через фінансування чи підтримку війни проти цієї країни, держава може вжити заходів на припинення чи попередження таких дій.

При застосуванні такої санкції як стягнення активів у дохід держави суд повинен враховувати співмірність її застосування зі шкодою, що завдана інтересам суспільства діями відповідача.

У постанові Великої Палати Верховного Суду від 07.04.2020 у справі № 916/2791/13 сформована наступна правова позиція: втручання у право власності, навіть якщо воно здійснюється згідно із законом і з легітимною метою, буде розглядатися як порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції, якщо не буде встановлений справедливий баланс між інтересами суспільства, пов'язаними із цим втручанням, й інтересами особи, яка зазнає втручання в її право власності. Отже, має існувати розумне співвідношення (пропорційність) між метою, досягнення якої передбачається, та засобами, які використовуються для її досягнення (пункт 6.43 Постанови).

Оцінюючи пропорційність втручання у право на вільне володіння, суд, у першу чергу, враховує, що захід у виді стягнення в дохід держави є винятковим заходом, обумовленим гостротою становища та необхідністю досягнення цілей – захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидії терористичної діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави, в умовах правового режиму воєнного стану.

Застосування вказаних заходів відповідає критерію «необхідності у демократичному суспільстві», оскільки у їх запровадженні, з огляду на визнані факти військової агресії щодо України, існує нагальна потреба.

Таке втручання має легітимну мету – забезпечити контроль за активами особи, яка несе або може нести потенційну загрозу національним інтересам України, її суверенітету та

територіальній цілісності; зупинити агресивні дії РФ; припинити підтримку її нинішнього політичного режиму шляхом удару по фінансовим можливостям «прихильників» такої політики; забезпечити здійснення швидкого та ефективного відшкодування збитків, завданих жертвам агресії за рахунок коштів, отриманих від конфіскації.

У цьому випадку суд враховує співмірність застосування санкції у виді стягнення активів в дохід держави із шкодою, що завдана інтересам суспільства діями АТ «Льюшин Фінанс Ко.», оцінку яким суд надав у п. 5.2.4.2 рішення.

Ці дії перебувають у причинному зв'язку із порушенням фундаментальних прав та інтересів людини і суспільства в цілому та призвели до окупації частини території України, великої кількості загиблих як серед цивільного населення, так і серед військових, знищення цілих населених пунктів, житлових кварталів, об'єктів критичної інфраструктури, знищення історико-культурних пам'яток України, економічної нестабільності України, зменшення рівня життя населення, погіршення економічної, інвестиційної та туристичної «привабливості» України, масовому викраденню та вивезенню дітей з тимчасово окупованих територій, геноциду українського народу, поставили під загрозу існування України як незалежної держави.

У контексті викладеного суд враховує інформацію, яка публікується Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини щодо втрат серед цивільних осіб після початку вторгнення російської федерації на територію України. Ці відомості є загальновідомими, широко освітленими у ЗМІ, не потребують доказування в силу частини третьої статті 78 КАС України.

На офіційному веб-сайті ООН опубліковано таку інформацію: станом на березень 2024 року зафіксовано 10 675 випадків загибелі та 20 080 поранень цивільних осіб, серед них 535 випадок загибелі дітей та 1 242 випадків їх поранення.

УВКПЛ ООН вважає, що реальна кількість втрат серед цивільних осіб значно вища, оскільки отримання інформації з деяких місць, де тривають інтенсивні бойові дії, відбувається з затримкою, та багато повідомлень із місць, звідки надходить інформація про втрати серед цивільного населення, все ще потребують підтвердження.

Вказане зумовлює відповідне реагування з боку держави шляхом використання правового механізму у виді стягнення в дохід держави активів відповідача, які знаходяться на території України.

За встановлених обставин відсутні підстави припускати порушення справедливого балансу між інтересами суспільства у припиненні агресії та втручанням у право власності, метою якого є сприяння припиненню цієї невинуватої агресії.

Таким чином суд дійшов висновку про пропорційність таких обмежувальних заходів, як стягнення активів, що належать третій особі Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, але щодо яких відповідач опосередковано може вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними, що передбачено пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», оскільки таке позбавлення права власності здійснюється виключно в інтересах суспільства, з врахуванням публічного інтересу, з метою запобігання вчиненню порушень інтересів, безпеки, суверенітету та територіальної цілісності України, відновлення порушених прав та свобод громадян України, суспільства та держави.

6. Висновки суду

Згідно з частиною сьомою статті 283-1 КАС України за результатами розгляду позовної заяви Вищий антикорупційний суд ухвалює одне з таких рішень:

- про застосування до фізичної або юридичної особи санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції»;
- про відмову у задоволенні позову.

Суд ухвалює рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно із сукупністю доказів іншої сторони (частина шоста статті 283-1 КАС України).

Згідно з правовою позицією, наведеною у постанові Верховного Суду від 29.08.2018 у справі № 910/23428/17, при оцінці достатності доказів діють спеціальні правила – стандарти доказування, якими має керуватися суд при вирішенні справи. Стандарти доказування є важливими елементом змагальності процесу. Якщо сторона не подала достатньо доказів для підтвердження певної обставини, то суд робить висновок про її недоведеність.

Під час судового розгляду суд на підставі доказів, наданих позивачем, дійшов висновку про наявність підстав, передбачених частиною першою статті 5-1 Закону України «Про санкції», для застосування до АТ «Льюїсін Фінанс Ко.» санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції».

За таких обставин суд, оцінивши докази, надані позивачем та третіми особами дійшов висновку про обґрунтованість позовних вимог Міністерства юстиції України.

У рішенні надано оцінку усім вагомим доводам учасників справи. Проте під час судового розгляду учасники наводили аргументи, які не потребують детального аналізу суду та не мають вирішального значення для цієї справи. У контексті означеного, суд вважає за необхідне зазначити, що відповідно до усталеної практики Європейського суду з прав людини стаття 6 пар. 1 Конвенції про захист прав і основоположних свобод зобов'язує суди надавати підстави для винесення рішень, однак не передбачає детальної відповіді на кожний аргумент (*VandeHurk v. the Netherlands*, 19 April 1994, п. 61), проте з рішення має бути ясно зрозуміло, що головні проблеми, порушені у даній справі, були вивчені (*Boldea v. Romania*, 15 February 2007 п. 30). При цьому міра, до якої суд має виконати обов'язок щодо обґрунтування рішення, може бути різною в залежності від характеру рішення (рішення у справі *RuizGorija v. Spain* від 09 грудня 1994 року, № 303-А, п. 29; рішення у справі *Серявін та інші проти України* від 10 лютого 2010 року, заява № 4909/04, п. 58).

7. Щодо розподілу судових витрат

Питання розподілу судових витрат врегульоване статтею 139 КАС України.

Згідно з частиною другою статті 139 КАС України при задоволенні позову суб'єкта владних повноважень з відповідача стягуються виключно судові витрати суб'єкта владних повноважень, пов'язані із залученням свідків та проведенням експертиз.

При частковому задоволенні позову судові витрати покладаються на обидві сторони пропорційно до розміру задоволених позовних вимог. При цьому суд не включає до складу судових витрат, які підлягають розподілу між сторонами, витрати суб'єкта владних повноважень на правничу допомогу адвоката та сплату судового збору (частина третя статті 139 КАС України).

За положеннями частини одинадцятої статті 139 КАС України судові витрати третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, стягуються на її користь зі сторони, визначеної відповідно до вимог цієї статі, залежно від того, заперечувала чи підтримувала така особа заявлені позовні вимоги.

Позивач, відповідач та треті особи не надали суду доказів понесення судових витрат. Позивач на підставі пункту 25 частини першої статті 5 Закону України «Про судовий збір» звільнений від сплати судового збору.

За таких умов відсутні підстави для розподілу судових витрат.

8. Щодо звернення судового рішення до виконання

Згідно з пунктом 6 частини першої статті 244 КАС України при ухваленні рішення суд серед іншого вирішує чи є підстави допустити негайне виконання рішення.

Перелік рішень, які виконуються негайно, наведений у статті 371 КАС України. Рішення у справі про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», не належить до судових рішень, які виконуються негайно. Тому суд не знаходить підстав для допущення негайного виконання рішення.

За положеннями частини третьої статті 5-1 Закону України «Про санкції» (в редакції Закону № 3587-IX від 22.02.2024, що набрав чинність 08.03.2024) судові рішення про

застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», в день набрання ним законної сили надсилається Фонду державного майна України для здійснення повноважень у сфері управління активами, щодо яких ухвалено судові рішення про застосування такої санкції, а також до апарату Ради національної безпеки і оборони України, Кабінету Міністрів України.

Згідно з частинами першою та другою статті 372 КАС України у разі необхідності спосіб, строки і порядок виконання можуть бути визначені у самому судовому рішенні. Так само на відповідних суб'єктів владних повноважень можуть бути покладені обов'язки щодо забезпечення виконання рішення. Судове рішення, яке набрало законної сили, є підставою для його виконання.

З огляду на особливості цієї категорії справ суд вважає, що рішення про застосування санкції звертається Вищим антикорупційним судом до виконання в день набрання ним законної сили шляхом направлення до Фонду державного майна України, а також до апарату Ради національної безпеки і оборони України, Кабінету Міністрів України.

9. Щодо заходів забезпечення позову

Заходи забезпечення позову у цій адміністративній справі не застосовувалися.

Керуючись статтями 243-246, 255, 268-272, 283-1 Кодексу адміністративного судочинства України, статтями 4, 5, 5-1 Закону України «Про санкції», суд

ВИРІШИВ:

1. Задовольнити позовну заяву Міністерства юстиції України до Акціонерного товариства «Ільюшин Фінанс Ко.», треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору: на стороні позивача – Товариство з обмеженою відповідальністю «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС», на стороні відповідача - Державна корпорація зі сприяння розробці, виробництву та експорту високотехнологічної промислової продукції «Ростех», Публічне акціонерне товариство «Об'єднана авіабудівельна корпорація», Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, Ральф-Дітер Монтаг-Гірманс (Montag-Girmes Ralf-Dieter).

2. Застосувати до Акціонерного товариства «Ільюшин Фінанс Ко.» санкцію, передбачену пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції».

3. Стягнути у дохід держави активи:

3.1. повітряне судно (літак) АН-148-100Е із заводським (серійним) номером № _____, державним реєстраційним знаком (бортовим номером) _____;

3.2. повітряне судно (літак) АН-148-100Е із заводським (серійним) номером № _____, державним реєстраційним знаком (бортовим номером) _____.

4. Опублікувати текст рішення на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду відповідно до положень частини сьомої статті 283-1 КАС України з урахуванням частини шістнадцятої статті 10 КАС України.

5. Надіслати рішення в день набрання ним законної сили Фонду державного майна України для здійснення повноважень у сфері управління активами, щодо яких ухвалено судові рішення про застосування такої санкції, а також до апарату Ради національної безпеки і оборони України, Кабінету Міністрів України.

6. Рішення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано.

У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закриття апеляційного провадження або прийняття постанови судом апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду.

Апеляційна скарга може бути подана учасником справи та/або його представником до Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду протягом п'яти днів з дня його проголошення.

Якщо в судовому засіданні проголошено лише вступну та резолютивну частини рішення

суду (скорочене рішення), зазначений строк обчислюється з дня складення повного тексту рішення та його опублікування на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду.

Учасники справи, які не були присутні при проголошенні рішення суду, а також особа, яка не брала участі справі, якщо суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право оскаржити рішення суду протягом п'яти днів з дня його опублікування на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду.

7. Відомості про сторони та інших учасників справи:

Позивач: Міністерство юстиції України, місцезнаходження: 01001, м. Київ, вул. Архітектора Городецького, 13, ідентифікаційний код юридичної особи 00015622.

Відповідач: Акціонерне товариство «Ільюшин Фінанс Ко.», місцезнаходження: російська федерація, 394004, Воронежська область, місто Воронеж, проспект Ленінський, 43А, офіс 502, ідентифікаційний код юридичної особи: 1033600042332.

Третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача:

Товариство з обмеженою відповідальністю «АК «ЕЙР ОУШЕН ЕЙРЛАЙНС», ідентифікаційний код юридичної особи 43773766, місцезнаходження 02095, м. Київ, вул. Княжий Затон, 9А, офіс 369.

Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача:

- Державна корпорація зі сприяння розробці, виробництву та експорту високотехнологічної промислової продукції «Ростех», ідентифікаційний код юридичної особи 1077799030847, місцезнаходження російська федерація, 119991, м. москва, Гоголевський бульвар, 21;

- Публічне акціонерне товариство «Об'єднана авіабудівельна корпорація», ідентифікаційний код юридичної особи 1067759884598, місцезнаходження російська федерація, 115054, м. москва, вул. Велика Піонерська, 1;

- Cyprus Aircraft Leasing 2 (CAL) LTD, реєстраційний номер HE391993, місцезнаходження Республіка Кіпр, м. Пафос (Keryneias, 3 Tala, Cy-8577, Paphos, Cyprus);

- Ральф-Дітер Монтаг-Гірманс (Montag-Girmes Ralf-Dieter), громадянин Республіки Німеччина, року народження, місце проживання: Республіка Кіпр,

Повний текст рішення суду складено та підписано 17 травня 2024 року.

Головуючий суддя

Тимур ХАМЗІН

Судді

Віра МИХАЙЛЕНКО

Сергій МОЙСАК

